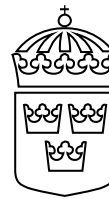

Regeringens proposition

2022/23:83

Innehållsvillkor för public service på internet

Prop.
2022/23:83

Regeringen överlämnar denna proposition till riksdagen.

Stockholm den 16 mars 2023

Ulf Kristersson

Parisa Liljestrand
(Kulturdepartementet)

Propositionens huvudsakliga innehåll

Regeringen föreslår att radio- och tv-lagen (2010:696) ändras så att regeringen får möjlighet att besluta om villkor för public service-företagens sändningar och tillhandahållanden av ljudradio- och tv-program genom tråd. Det betyder att villkor kan ställas upp för radio- och tv-program som sänds eller tillhandahålls av företagen på bland annat internet.

Villkoren föreslås få avse opartiskhet och saklighet, gemälen, beriktiganden samt reklam, andra annonser, sponsring och produktplacering. Villkoren föreslås gälla för Sveriges Radio AB, Sveriges Television AB och Sveriges Utbildningsradio AB under den tid som återstår av företagens sändningstillstånd, dvs. fram till och med 2025.

Granskningsnämnden för radio och tv föreslås få granska om public service-företagen följer de villkor som ställts upp. Om granskningsnämnden finner att villkoren om opartiskhet, saklighet, gemälen och beriktiganden överträts, föreslås nämnden få besluta att public service-företagen ska offentliggöra nämndens beslut. Överträds villkoren om annonser, sponsrade program och produktplacering föreslås allmän förvaltningsdomstol, efter ansökan av granskningsnämnden, kunna besluta om en särskild avgift.

I propositionen föreslås även att Myndigheten för press, radio och tv, i stället för regeringen, ska fatta beslut vid förhandsprövning av nya tjänster från public service.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 2023.

Innehållsförteckning

1	Förslag till riksdagsbeslut	3
2	Förslag till lag om ändring i radio- och tv-lagen (2010:696)	4
3	Ärendet och dess beredning	8
4	Innehållsvillkor för public service på internet.....	9
4.1	Public service-företagens verksamhet på internet	9
4.2	Villkor ska kunna ställas upp för radio och tv från public service på internet.....	10
4.3	Vilka villkor ska kunna ställas upp?.....	14
4.4	Villkoren ska gälla under återstående del av tillståndsperioden	20
4.5	Granskningsnämnden för radio och tv:s uppdrag och sanktioner vid överträdelse av villkor	22
5	Ordningen för beslut vid förhandsprövning av nya tjänster från public service.....	25
5.1	Systemet med förhandsprövning av nya tjänster från public service.....	25
5.2	Myndigheten för press, radio och tv ska fatta beslutet vid en förhandsprövning	26
6	Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser.....	30
7	Konsekvenser.....	31
7.1	Konsekvenser för företag	31
7.2	Konsekvenser för det allmänna	31
7.3	Konsekvenser för enskilda	32
7.4	Bedömningar i övrigt	33
8	Författningskommentar.....	34
Bilaga 1	Sammanfattning av betänkandet Innehållsvillkor för public service på internet – och ordningen för beslut vid förhandsprövning (SOU 2022:5).....	40
Bilaga 2	Betänkandets lagförslag	45
Bilaga 3	Förteckning över remissinstanserna	49
Bilaga 4	Lagrådsremissens lagförslag	50
Bilaga 5	Lagrådets yttrande	54
	Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 16 mars 2023	57

Regeringens förslag:

1. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i radio- och tv-lagen (2010:696).
2. Riksdagen godkänner vad regeringen föreslår om villkor för innehåll i sändningar och tillhandahållanden genom tråd (avsnitt 4.4).
3. Riksdagen godkänner vad regeringen föreslår om ändrad beslutsordning vid förhandsprövning av nya tjänster från public service (avsnitt 5.2).

2 Förslag till lag om ändring i radio- och tv-lagen (2010:696)

Härigenom föreskrivs i fråga om radio- och tv-lagen (2010:696)¹

dels att 5 kap. 4 § och 17 kap. 5 och 10 §§ ska ha följande lydelse,

dels att rubriken till 4 kap. ska lyda "Krav på tillstånd och villkor",

dels att rubriken till 11 kap. ska lyda "Tillstånd och villkor för annan ljudradio än närradio och kommersiell radio",

dels att det ska införas fyra nya paragrafer, 4 kap. 18 och 19 §§ och 11 kap. 6 och 7 §§, och närmast före 4 kap. 18 § och 11 kap. 6 § nya rubriker av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 kap.

Villkor för verksamhet som finansieras med public service-avgift

18 §

Regeringen får besluta om villkor för ett programföretags tv-sändningar, beställ-tv och sökbar text-tv genom tråd om verksamheten finansieras med public service-avgift enligt lagen (2018:1893) om finansiering av radio och tv i allmänhetens tjänst.

Villkoren får ställas upp endast om motsvarande villkor finns i programföretagets sändningstillstånd och får inte avse annat än

- 1. skyldighet att utöva programverksamheten opartiskt och sakligt och med beaktande av att en vidsträckt yttrandefrihet och informationsfrihet ska råda,*
- 2. gemälen, och*
- 3. förbud mot och villkor för reklam eller andra annonser, sponsring och produktplacering.*

19 §

Ett beslut om villkor enligt 18 § får innehålla endast sådana villkor som programföretaget har godtagit. Det får gälla endast under

tiden för programföretagets sändningstillstånd och bara för sändningar och tillhandahållanden av program efter beslutet.

5 kap.

4 §

Uppgifter som förekommit i ett program i tv-sändning eller i sökbar text-tv som inte är reklam och som sänts på något annat sätt än genom tråd, ska beriktigas när det är befogat.

Även uppgifter som har förekommit i ett program i tv-sändning och i sökbar text-tv som inte är reklam och som sänts genom tråd bör beriktigas när det är befogat.

Uppgifter som förekommit i ett program i en tv-sändning, i beställ-tv eller i sökbar text-tv ska, om programmet inte är reklam, beriktigas när det är befogat om

– programmet sänts på annat sätt än genom tråd, eller

– programmet sänts eller tillhandahållits av ett programföretag vars verksamhet finansieras med public service-avgift enligt lagen (2018:1893) om finansiering av radio och tv i allmänhetens tjänst.

Uppgifter som förekommit i ett program i en tv-sändning eller i sökbar text-tv som sänts genom tråd bör, om programmet inte är reklam, beriktigas när det är befogat.

11 kap.

Villkor för verksamhet som finansieras med public service-avgift

6 §

Regeringen får besluta om villkor för ett programföretags ljudradio-sändningar och beställradio genom tråd om verksamheten finansieras med public service-avgift enligt lagen (2018:1893) om finansiering av radio och tv i allmänhetens tjänst.

Villkoren får ställas upp endast om motsvarande villkor finns i programföretagets sändningstillstånd och får inte avse annat än

1. skyldighet att utöva programverksamheten opartiskt och sakligt och med beaktande av att en vidsträckt yttrandefrihet och informationsfrihet ska råda,
2. beriktiganden,

3. *genmälen, och*
4. *förbud mot och villkor för reklam eller andra annonser, sponsring och produktplacering.*

7 §

Ett beslut om villkor enligt 6 § får innehålla endast sådana villkor som programföretaget har godtagit. Det får gälla endast under tiden för programföretagets sändningstillstånd och bara för sändningar och tillhandahållanden av program efter beslutet.

17 kap.

5 §²

Den som inte följer de bestämmelser och villkor som anges i denna paragraf får åläggas att betala en särskild avgift. Detta gäller

1. villkor om annonser, sponsrade program och produktplacering som beslutats med stöd av 4 kap. 10 §,

1. villkor om *reklam, andra annonser, sponsrade program och produktplacering* som beslutats med stöd av 4 kap. 10 §, 4 kap. 18 § *andra stycket 3 och 11 kap. 6 § andra stycket 4,*

2. bestämmelserna om otillbörligt gynnande av kommersiella intressen enligt 5 kap. 5 § och 14 kap. 2 §,

3. bestämmelserna, när det gäller andra annonser än reklam, i 5 kap. 6 §, 8 kap. 6 och 9 §§, 14 kap. 3 § och 15 kap. 3 och 4 §§,

4. bestämmelserna om exklusiva rättigheter i 5 kap. 9 §,

5. bestämmelserna om produktplacering i 6 kap. 1 och 2 §§, 3 § första stycket, 4 § och 9 a kap. 4 och 5 §§,

6. bestämmelserna om sponsring i 7 kap. 1–3 och 4–8 §§, 9 a kap. 6 och 7 §§ och 15 kap. 8–10 §§,

7. bestämmelserna om annonser i 8 kap. 1–5 §§, 7 § andra stycket och 10 §, 9 a kap. 8 och 9 §§ och 15 kap. 1 och 2 §§,

8. bestämmelserna om virtuell annonsering och elektroniska företagsskyltar i 8 kap. 11 och 12 §§, eller

9. bestämmelserna om reklam i 8 kap. 15 §.

Vid prövning av frågan om avgift ska påföras ska rätten särskilt beakta överträdelsens art, varaktighet och omfattning.

Avgiften tillfaller staten.

10 §

Granskningsnämnden för radio och tv får besluta att leverantören av medietjänster på lämpligt sätt ska offentliggöra nämndens beslut,

Granskningsnämnden för radio och tv får besluta att leverantören av medietjänster på lämpligt sätt ska offentliggöra nämndens beslut,

när nämnden funnit att någon har brutit mot programrelaterade villkor som beslutats med stöd av 4 kap. 8 och 9 §§, 11 kap. 3 § eller bestämmelsen om beriktigande i 5 kap. 4 § första stycket. Ett sådant beslut får dock inte innebära att offentliggörandet måste ske i leverantörens program.

när nämnden funnit att någon har brutit mot programrelaterade villkor som beslutats med stöd av 4 kap. 8 eller 9 §, 18 § andra stycket 1 eller 2, 11 kap. 3 § eller 6 § andra stycket 1–3 eller bestämmelserna om beriktigande i 5 kap. 4 § första stycket. Ett sådant beslut får dock inte innebära att offentliggörandet måste ske i leverantörens program.

Beslutet får innefatta ett föreläggande vid vite.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2023.
 2. För sändningar och tillhandahållanden av program i en tv-sändning, i beställ-tv eller i sökbar text-tv före ikraftträdandet gäller 5 kap. 4 § i den äldre lydelsen.

3 Ärendet och dess beredning

Regeringen beslutade den 18 mars 2021 att ge en särskild utredare i uppdrag att föreslå hur villkor för public service-innehåll på internet kan ställas upp och se över möjligheterna att ändra befintlig ordning för beslut vid förhandsprövning av nya tjänster hos public service-företagen. Utredningen antog namnet Utredningen om innehållsvillkor på internet för public service.

I februari 2022 överlämnade utredningen betänkandet Innehållsvillkor för public service på internet – och ordningen för beslut vid förhandsprövning (SOU 2022:5). En sammanfattning av betänkandet finns i *bilaga 1*. Betänkandets lagförslag finns i *bilaga 2*.

Betänkandet har remissbehandlats. En förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 3*. Remissvaren finns tillgängliga i Kulturdepartementet (Ku2022/00647). I denna proposition behandlas betänkandets förslag.

Lagrådet

Regeringen beslutade den 26 januari 2023 att inhämta Lagrådets yttrande över det lagförslag som finns i *bilaga 4*. Lagrådets yttrande finns i *bilaga 5*. Lagrådets synpunkter behandlas i avsnitt 4.3 och i författningskommentaren. Regeringen har i allt väsentligt följt Lagrådets synpunkter. I förhållande till förslagen i lagrådsremissen har även en språklig ändring gjorts.

4 Innehållsvillkor för public service på internet

4.1 Public service-företagens verksamhet på internet

Regleringen av olika medieformer i Sverige tar sin utgångspunkt i grundlagarna. Yttrandefrihetsgrundlagen, som reglerar yttrandefriheten i bland annat ljudradio, tv och vissa liknande överföringar, skiljer mellan sändningar genom tråd och sändningar på annat sätt. För sändningar genom tråd, dvs. sändning genom en särskilt anordnad ledare, gäller etableringsfrihet. Som exempel på tv som sänds genom tråd anges i propositionen Ett ändamålsenligt skydd för tryck- och yttrandefriheten (prop. 2021/22:59) kabel-tv, som distribueras via kablar som installerats i byggnader, och ip-tv, som distribueras digitalt över ett ip-nätverk via ADSL eller fiber (s. 62). Tillhandahållanden av radio och tv via internet, exempelvis s.k. play-tjänster, sker ofta genom tråd. Etableringsfriheten kommer till uttryck i 3 kap. 1 § yttrandefrihetsgrundlagen där det anges att varje fysisk och juridisk person har rätt att sända program genom tråd. Yttrandefrihetsgrundlagen medger dock undantag från etableringsfriheten i vissa angivna fall. När sådana undantag kan göras framgår av 3 kap. 2 §. Enligt bestämmelsen får det t.ex. i lag meddelas föreskrifter för den som sänder eller tillhandahåller program i tv att göra programmen tillgängliga för personer med funktionsnedsättning.

För program som sänds på annat sätt än genom tråd, exempelvis i marknätet, råder inte motsvarande etableringsfrihet som för trådsändningar. Rätten att sända program på annat sätt än genom tråd får regleras genom lag som innehåller föreskrifter om tillstånd och villkor för att sända. En sådan närmare reglering finns i radio- och tv-lagen (2010:696).

Innehållet i radio- och tv-program som sänts i marknätet granskas av granskningsnämnden för radio och tv vid Myndigheten för press, radio och tv. Eftersom det inte tidigare funnits något generellt utrymme i yttrandefrihetsgrundlagen för att meddela villkor för sändningar genom tråd, har det inte heller funnits något motsvarande utrymme för granskningsnämnden att granska program som sänts eller tillhandahållits genom tråd. Radio- och tv-verksamhet i allmänhetens tjänst bedrivs i dag av Sveriges Radio AB, Sveriges Television AB och Sveriges Utbildningsradio AB (public service-företagen). Företagens uppdrag i allmänhetens tjänst beslutas av riksdagen och regeringen genom sändningstillstånd och medelsvillkor. Det är i huvudsak genom innehållsvillkor i sändningstillstånden som företagens uppdrag formuleras. Nuvarande sändningstillstånd gäller för perioden 2020–2025. Av medelsvillkoren framgår bland annat hur företagens organisation ska utformas, hur verksamheten ska bedrivas och hur redovisning och revision ska genomföras. Enligt medelsvillkoren ska företagens kärnverksamhet bestå

i att producera och sända radio- och tv-program till allmänheten och att producera och tillhandahålla radio- och tv-program till allmänheten på företagens egna plattformar som finns på fritt tillgängliga och öppna delar av internet. Av medelsvillkoren framgår vidare att företagets kompletterande verksamhet ska utveckla och stödja kärnverksamheten och förbättra möjligheterna för allmänheten att tillgodogöra sig denna. Det kan exempelvis göras genom text och bild på internet. En stor del av public service-företagens programverksamhet som bedrivs på internet, t.ex. play-tjänster och appar, är att betrakta som sändningar och tillhandahållanden genom tråd.

Den 1 januari 2023 trädde ändringar i yttrandefrihetsgrundlagen i kraft som möjliggör reglering av public service-företagens verksamhet genom tråd (se Ett ändamålsenligt skydd för tryck- och yttrandefriheten, prop. 2021/22:59). Den nya regleringen ger möjlighet att meddela föreskrifter i lag om villkor för att sända program och är avsedd att omfatta all den verksamhet som public service-företagen bedriver genom tråd, även tillhandahållanden av beställ-tv, beställradio och textinnehåll på företagens webbplatser. Yttrandefrihetsgrundlagen har även ändrats på ett sätt som medger granskning av om program som sänts eller tillhandahållits genom tråd överensstämmer med de föreskrifter eller andra villkor som ställts upp (s. 79–80).

Regeringen har vid flera tillfällen bedömt att den verksamhet som public service-företagen bedriver på internet bör omfattas av samma innehållsvillkor som deras radio- och tv-sändningar i marknätet. I propositionen Bildning och tillgänglighet – radio och tv i allmänhetens tjänst 2014–2019 (prop. 2012/13:164) framhålls att regleringen av public service-företagens verksamhet inte kan anses helt ändamålsenlig eftersom verksamheten på internet inte kan regleras i sändningstillstånden (s. 17). I propositionen Ett modernt public service nära publiken – Villkor 2020–2025 (prop. 2018/19:136) bedömer regeringen att den verksamhet som programföretagen bedriver i tråd bör omfattas av samma innehållsvillkor som sändningarna i marknätet om grundlagsändringar genomförs som medger det (s. 19).

4.2 Villkor ska kunna ställas upp för radio och tv från public service på internet

Regeringens förslag: Det ska införas en möjlighet för regeringen att besluta om villkor för ett programföretags radio- och tv-sändningar, beställ-tv, beställradio och sökbar text-tv genom tråd, om verksamheten finansieras med public service-avgift.

Ett beslut om villkor ska få innehålla endast sådana villkor som programföretaget har godtagit. Det ska få gälla endast under tiden för programföretagets sändningstillstånd och bara för sändningar och tillhandahållanden av program efter beslutet.

Utredningens förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens. Utredningens lagförslag har dock en annan utformning.

Remissinstanserna: Majoriteteten av de remissinstanser som yttrar sig, däribland *Institutionen för journalistik, medier och kommunikation (JMG)* samt *Nordicom vid Göteborgs universitet, Kammarrätten i Stockholm, Myndigheten för delaktighet, Myndigheten för press, radio och tv, Sveriges Utbildningsradio AB* och *Tidningsutgivarna (TU)*, instämmer i förslaget eller har inga invändningar mot det. *Viaplay Group Radio*, som är positivt till förslaget, anser dock att det inte är tillfredsställande eftersom textpubliceringar faller utanför regleringen. *Sveriges Television AB* tillstyrker förslaget under förutsättning att även text omfattas av de villkor som kan ställas upp.

TV4 Media AB och *Svenska Journalistförbundet*, som avstyrker förslaget, är kritiska till en reglering av public service som innebär att etableringsfriheten inskränks och anser att det finns en risk att regleringen får spridningseffekter för andra medier. *Sveriges Radio AB*, som i och för sig är positivt till att villkor ska kunna ställas upp för sändningar och tillhandahållanden genom tråd, avstyrker förslaget eftersom det endast omfattar radiosändningar och tillhandahållanden av beställradio i företagets playtjänst och inte annan text och bild eller publicering av ljud.

Juridiska fakultetsstyrelsen vid Lunds universitet har synpunkter på lagförslagets utformning.

Skälen för regeringens förslag

Det införs en möjlighet i radio- och tv-lagen att ställa upp innehållsvillkor för public service på internet

De programrelaterade villkor som ställs upp i public service-företagens sändningstillstånd gäller bara för sändningar i marknätet. Regeringen har tidigare gjort bedömningen att villkor bör kunna ställas upp även för public service-företagens innehåll på internet. Det finns flera skäl till det. Att public service-innehållet svarar upp mot krav på t.ex. saklighet och opartiskhet och att dessa krav kan följas upp och granskas är centralt för allmänhetens förtroende för public service. Eftersom public service finansieras med allmänna medel är det också viktigt för legitimiteten att hela verksamheten kan regleras på ett ändamålsenligt sätt. Behovet av att kunna ställa upp villkor även för innehåll genom tråd ökar i och med att konsumtionen av internetbaserade tjänster ökar. Att sända eller tillhandahålla program på internet ingår i den verksamhet som finansieras med public service-avgift. Public service-företagen bedriver också i allt högre utsträckning programverksamhet på internet. Det innebär att en allt större del av verksamheten bedrivs i en form som hittills i princip inte tillåtit att verksamheten regleras. Det gäller både den programverksamhet som bedrivs i public service-företagens playtjänster och textinnehåll på företagets webbplatser eller appar.

Genom de ändringar i yttrandefrihetsgrundlagen som trädde i kraft den 1 januari 2023 är det möjligt att i lag föreskriva om villkor för public service-företagens sändningar och tillhandahållanden genom tråd, vilket innefattar företagets programverksamhet på internet (prop. 2021/22:59). I likhet med utredningen anser regeringen att det i radio- och tv-lagen bör införas en möjlighet för regeringen att besluta om villkor för public service-företagens sändningar och tillhandahållanden av radio och tv

genom tråd. Regeringen återkommer i avsnitt 4.3 till vilka villkor som bör vara möjliga att ställa upp.

Som utredningen föreslår bör beslutet från regeringen med villkor för public service-företagens sändningar och tillhandahållanden i tråd komplettera sändningstillstånden. Villkoren bör därför inte kunna gälla under längre tid än villkoren i respektive sändningstillstånd. På samma sätt som gäller för programrelaterade villkor i ett sändningstillstånd bör de föreslagna villkoren godtas av public service-företagen i förhand (jfr 4 kap. 14 § och 11 kap. 5 § radio- och tv-lagen). Det är ett viktigt skydd för programverksamhetens självständighet. Regeringens beslut om villkor bör även, på samma sätt som gäller för sändningstillstånden, förankras genom beslut i riksdagen.

TV4 Media och *Svenska Journalistförbundet* är kritiska till att det införs en möjlighet att reglera innehåll från public service på internet och anser att det finns en risk att regleringen kan sprida sig till övriga medier. Som regeringen uttalar i propositionen Ett ändamålsenligt skydd för tryck- och yttrandefriheten (prop. 2021/22:59) är denna farhåga dock obefogad. Delegationsbestämmelsen i yttrandefrihetsgrundlagen tar endast sikte på public service-företagens verksamhet, en verksamhet som finansieras med allmänna medel och som bedrivs med ett uppdrag i allmänhetens tjänst. Övriga mediers verksamhet i tråd omfattas inte (prop. 2021/22:59 s. 57). Nu lämnas förslag med grund i delegationsbestämmelsen och förslagen påverkar därför inte några andra företag än public service-företagen.

Juridiska fakultetsstyrelsen vid Lunds universitet anser att begreppet tråd inte bör användas i lagtexten eftersom begreppet är svårtillgängligt och föreslår ändringar i lagförslaget. Sändning genom tråd respektive sändning på annat sätt än genom tråd är dock de begrepp som används i yttrandefrihetsgrundlagen och i radio- och tv-lagen. Att i det här lagstiftningsärendet föra in nya begrepp som avviker från yttrandefrihetsgrundlagens terminologi är enligt regeringens mening inte lämpligt och skulle inte heller bidra till att göra lagtexten mer lättillgänglig.

Villkoren ska gälla för radio- och tv-program som sänds eller tillhandahålls genom tråd

I likhet med utredningen anser regeringen att villkor för innehållet enbart bör gälla för public service-företagens sändningar och tillhandahållanden av radio och tv genom tråd. Annat innehåll som företagen tillhandahåller genom tråd, som exempelvis rena textpublikationer, bör inte kunna omfattas av innehållsvillkoren.

I 3 kap. 1 § radio- och tv-lagen finns definitioner av de begrepp som används i lagen. En sändning av ljudradio, tv eller sökbar text-tv är när en leverantör av medietjänster sänder ut program till allmänheten där leverantören bestämmer när ett program startar och slutar. Beställradio och beställ-tv är tjänster där allmänheten tillhandahålls ljudradioprogram respektive tv-program på begäran av användaren. Tillhandahållandet ska ske vid den tidpunkt som användaren väljer och från en katalog med program som leverantören har valt ut. Ett tv-program är program som huvudsakligen består av rörliga bilder med eller utan ljud som ingår i tv-sändning eller i beställ-tv. Endast sändningar och tillhandahållanden av program som omfattas av lagens definitioner omfattas av lagens

tillämpningsområde och därmed också av de villkor som föreslås kunna ställas upp.

Några remissinstanser, däribland public service-företagen, är kritiska till att villkoren inte omfattar text och bild på internet. Företagen framför bland annat att granskningsnämnden för radio och tv:s prövning blir ofullständig om inte text omfattas och att publiceringar på internet ska ses som en helhet. *Sveriges Radio* och *Sveriges Television* anför även att förslagets begränsning kan skapa otydlighet för publiken om vilka publiceringar som omfattas, samt att lösningen endast blir tillfällig till dess att en teknikneutral reglering finns på plats.

För att allmänhetens förtroende för public service ska upprätthållas är det viktigt att redan under pågående tillståndsperiod införa en möjlighet att ställa upp villkor för innehåll på internet. Den delegationsbestämmelse som införts i yttrandefrihetsgrundlagen gör det möjligt att ställa upp villkor för alla typer av sändningar och tillhandahållanden av program genom tråd, vilket även omfattar publicering av text t.ex. på en webbplats.

Regeringen instämmer i att det finns fördelar med att hela public service-verksamheten omfattas av samma reglering, dvs. att innehållsvillkoren gäller för allt innehåll public service-företagen publicerar på internet. Att redan nu införa en sådan möjlighet skulle dock innebära stora förändringar i regleringen av public service. Eftersom radio- och tv-lagen inte omfattar rena textpubliceringar skulle även en ny lagreglering behöva tas fram för sådana publiceringar. Som regeringen tidigare har framhållit bör formen för regleringen av public service-uppdraget inte ändras på ett genomgripande sätt under pågående tillståndsperiod (prop. 2018/19:136 s. 21). Regeringen har också tidigare framhållit att uppdragets omfattning och inriktning, organisation och de ekonomiska förhållandena inte ska förändras under tillståndsperioden, om inte mycket speciella skäl motiverar detta (prop. 2005/06:112 s. 21). Regeringen instämmer således i utredningens bedömning att de villkor som nu föreslås kunna ställas upp enbart ska omfatta sändningar och tillhandahållanden av radio och tv. Inför den tillståndsperiod som inleds 2026 kommer det emellertid att finnas ett behov av att utreda hur en mer långsiktig, enhetlig och teknikneutral reglering av public service ska se ut (jfr prop. 2018/19:136 s. 22).

Sveriges Television anser att det är otydligt om text kan omfattas av de föreslagna villkoren och för fram att definitionen av beställ-tv i radio- och tv-lagen innebär att en sådan tjänst omfattar såväl tv-program som text.

Enligt förslaget ska villkor kunna ställas upp för public service-företagens sändningar och tillhandahållanden av program som omfattas av radio- och tv-lagen. Radio- och tv-lagen innehåller huvudsakligen regler om rörlig bild och ljud. Visst textbaserat innehåll som åtföljer ett tv-program, som undertextningstjänster, kan dock anses ingå i begreppet beställ-tv (jfr skäl 23 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2010/13/EU av den 10 mars 2010 om samordning av vissa bestämmelser som fastställs i medlemsstaternas lagar och andra författningar om tillhandahållande av audiovisuella medietjänster). Text som publiceras fristående eller i anslutning till ett tv-program på ett programföretags webbsida eller i en beställ-tv-tjänst faller som regel utanför lagens tillämpningsområde. Detsamma gäller publicering av stillbilder. Om eller i vilken omfattning text på ett programbolags webbplats eller i en playtjänst omfattas av radio- och tv-lagen kan vidare bli en fråga för granskningsnämnden för radio och tv:s

prövning. Granskningsnämnden har exempelvis ansett att det inte ingår i nämndens uppgift att pröva textinformation på ett programföretags webbplats (se nämndens beslut 20/02595 av den 2 november 2020). Även om viss text i beställ-tv skulle kunna omfattas av de villkor som föreslås anser regeringen inte att otydligheten som Sveriges Television lyfter är sådan att villkor av det skälet inte redan nu ska kunna ställas upp för denna tjänst.

Ett beslut om villkor ska endast gälla sändningar och tillhandahållanden efter beslutet

Public service-företagen har sedan flera år tillbaka publicerat ett omfattande material bestående av ljud och bild på sina plattformar på internet. Regeringen anser, liksom utredningen, att det inte är lämpligt att villkoren ska gälla även för sådant äldre material. Ett beslut om villkor bör därför inte gälla för sändningar och tillhandahållanden av program före beslutet. Äldre material bör alltså som huvudregel inte omfattas av villkoren och kan då inte heller bli föremål för granskningsnämndens prövning. Det förekommer dock att innehåll som varit tillgängligt en längre tid ändras eller kompletteras. Vid en sådan ändring eller komplettering kan programmet anses ha tillgängliggjorts på nytt och bör därför kunna omfattas av villkoren.

4.3 Vilka villkor ska kunna ställas upp?

Regeringens förslag: Villkor ska få ställas upp endast om motsvarande villkor finns i programföretagets sändningstillstånd och ska inte få avse annat än

- skyldighet att utöva programverksamheten opartiskt och sakligt och med beaktande av att en vidsträckt yttrandefrihet och informationsfrihet ska råda,
- gemälen, och
- förbud mot och villkor för reklam eller andra annonser, sponsring och produktplacering.

För ljudradiosändningar och beställradio ska även villkor om beriktiganden få ställas upp.

Uppgifter som förekommit i ett program i tv-sändning, i beställ-tv eller i sökbar text-tv ska, om programmet inte är reklam, beriktigas när det är befogat om verksamheten finansieras med public service-avgift.

Utredningens förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens. Utredningens lagförslag har dock en annan utformning.

Remissinstanserna: De flesta remissinstanser som yttrar sig har inte några synpunkter på eller instämmer i förslaget, däribland *Institutionen för journalistik, medier och kommunikation (JMG)* samt *Nordicom vid Göteborgs universitet*, *Kammarrätten i Stockholm*, *Mittuniversitetet*, *Sveriges Utbildningsradio AB* och *Tidningsutgivarna (TU)*.

Myndigheten för tillgängliga medier, *Statens medieråd* och *Viaplay Group Radio* anser dock att regeringen även ska få besluta om villkor om tillgänglighet och villkor om mediets särskilda genomslagskraft.

Myndigheten för press, radio och tv och Juridiska fakultetsstyrelsen vid Lunds universitet instämmer i förslaget men föreslår en annan utformning av bestämmelsen om beriktigande. Sveriges Utbildningsradio, som inte har något att invända mot utredningens förslag, för fram att villkoren i sändningstillstånden är utformade för sändningar, likaså praxis.

Sveriges Television AB delar utredningens bedömning av vilka villkor som är möjliga att ställa upp under förutsättning att hela publiceringar omfattas av granskningsnämndens prövning av om villkor har uppfyllts. *Områdesnämnden för humanvetenskap vid Stockholms universitet* tillstyrker förslaget under förutsättning att hela publiceringen i beställ-tv, dvs. även text, omfattas vid beriktigande. *Svenska Journalistförbundet* och *Sveriges Radio AB* avstyrker förslaget. Sveriges Radio anser att det teknikneutrala uppdraget i dess helhet ska gälla från och med 2026. Företaget för fram att det är problematiskt att införa en reglering av verksamheten som bara avser vissa delar av publiceringarna på internet, inte text och bild.

Skälen för regeringens förslag

Enbart vissa villkor som finns i sändningstillstånden ska kunna ställas upp

I propositionen Ett modernt public service nära publiken – Villkor 2020–2025 (prop. 2018/19:136) uttalar regeringen att om grundlagsändringar genomförs som gör det möjligt att ställa krav på public service-företagens verksamhet genom tråd, bör samma innehållsvillkor som gäller för marknätet gälla för verksamheten i tråd (s. 22).

En fördel om samtliga innehållsvillkor som gäller för sändningar i marknätet även ställs upp för sändningar och tillhandahållanden genom tråd är att samma villkor då skulle gälla för hela programverksamheten. Bland andra *Sveriges Television* har också pekat på vikten av en reglering som är hållbar över tid och att tillfälliga lösningar undviks.

Alla villkor som ställs upp i sändningstillstånden är viktiga utifrån olika bevekelsegrunder. Villkoren har utvecklats och justerats över tid. Inför varje ny tillståndperiod görs noggranna överväganden av om ett villkor ska ställas upp och hur det i så fall ska utformas. Villkoren är vidare av olika karaktär och utformning. Det finns även skillnader i hur dessa redovisas och följs upp. Regeringen anser, liksom utredningen, att vissa av villkoren i nuvarande sändningstillstånd, som utformats för sändningar av radio och tv, inte är möjliga eller lämpliga att på ett enkelt sätt överföra till beställ-tv och beställradio – där publiken själva väljer när och hur de vill lyssna eller titta på programmen. Vidare bör, som regeringen redogör för i avsnitt 4.2, utgångspunkten vara att public service-företagens förutsättningar för att uppfylla det av riksdagen fastställda uppdraget inte ska ändras i någon större omfattning under en pågående tillståndperiod. Eftersom både uppdraget och de ekonomiska förutsättningarna för verksamheten lagts fast för hela tillståndperioden bör villkor som riskerar att påverka uppdraget och redovisningen av detta på ett genomgripande sätt därför inte ställas upp.

Som utredningen föreslår ska de villkor som ändå ställs upp vara sådana som över tid har betraktats som grundläggande för allmänhetens förtroende för public service-verksamheten. En annan viktig faktor vid bedömningen av om ett villkor ska kunna ställas upp är hur villkoret kan

påverka public service-företagens redovisning av sitt uppdrag och de riktlinjer för redovisningen som finns i nuvarande medelsvillkor. Som utredningen föreslår bör en förutsättning för att ställa upp ett villkor vara att motsvarande villkor finns i public service-företagets sändningstillstånd.

Villkor om saklighet och opartiskhet

I sändningstillstånden för public service-företagen finns villkor om att sändningsrätten ska utövas opartiskt och sakligt och att företagen ska beakta att en vidsträckt yttrandefrihet och informationsfrihet ska råda i tv och radio. Regeringen instämmer i utredningens bedömning att det är grundläggande för förtroendet och legitimiteten för public service att krav ställs på att företagen ska utöva sin sändningsrätt opartiskt och sakligt. Detta gäller även företagens programverksamhet på internet. Villkor om att utöva programverksamheten opartiskt och sakligt, som motsvarar villkoren om sändningsrätten i företagens sändningstillstånd, bör därför kunna ställas upp även för radio- och tv-program som sänds eller tillhandahålls genom tråd.

Villkor om genmäle och beriktigande

I sändningstillstånden för public service-företagen finns villkor om skyldighet att sända genmälen. Med genmäle avses rätten att bemöta värdeomdömen som förts fram i ett radio- eller tv-program, exempelvis omdömen om enskilda personer eller deras åsikter. Enligt villkoren ska den som har ett befogat anspråk på att bemöta ett påstående ges tillfälle till genmäle och en begäran om genmäle ska behandlas skyndsamt. Om begäran bifalls ska genmälet sändas så snart det kan ske i eller i anslutning till program av samma eller likartad karaktär som det som anmärkningen avser. Rätten till genmäle knyter an till kravet på opartiskhet och har därför stor betydelse för allmänhetens förtroende för public service-företagens verksamhet. Som utredningen föreslår bör ett villkor om genmäle därför kunna ställas upp även för radio- och tv-program som sänds eller tillhandahålls genom tråd. Ett sådant villkor bör inte innebära någon nämnvärd påverkan på verksamheten eller på redovisningen av hur villkoret uppfyllts.

Förutom villkor om genmäle innehåller Sveriges Radios och Sveriges Utbildningsradios sändningstillstånd villkor om beriktigande för program i ljudradio. Med beriktigande avses rättelse av fakta- och sakuppgifter. Enligt villkoren ska uppgifter som förekommit i ett ljudradioprogram beriktigas när det är befogat. En begäran om beriktigande ska behandlas skyndsamt och om en begäran bifalls ska beriktigandet sändas så snart det kan ske i ett för publiken naturligt sammanhang. I sändningstillstånden för Sveriges Television och Sveriges Utbildningsradio finns inget villkor om beriktigande för program i tv. I stället finns en bestämmelse om beriktigande i 5 kap. 4 § radio- och tv-lagen. Uppgifter som förekommit i ett program i tv-sändning eller i sökbar text-tv som inte är reklam och som sänts på något annat sätt än genom tråd ska, enligt bestämmelsen, beriktigas när det är befogat. Har uppgifterna förekommit i ett program som sänts genom tråd gäller i stället att uppgifterna bör beriktigas när det är befogat. Bestämmelsen anger inte hur ett beriktigande ska göras. Regleringen om beriktigande är alltså utformad på olika sätt för radio och tv.

Rätten till beriktigande av uppgifter i ett program anknyter närmast till kravet på saklighet. De skäl som anges för att ställa upp villkor om saklighet och rätt till genmäle gäller även för beriktigande. Som utredningen föreslår bör ett krav på beriktigande därför gälla även för radio- och tv-program som sänds eller tillhandahålls genom tråd. Regeringen delar utredningens bedömning att kravet bör införas som ett villkor för radioprogram och som en bestämmelse i radio- och tv-lagen för program i tv och sökbar text-tv.

Som *Myndigheten för press, radio och tv* och *Juridiska fakultetsstyrelsen vid Lunds universitet* lyfter fram i sina remissvar finns det dock anledning att utforma bestämmelsen om beriktigande i radio- och tv-lagen på ett annat sätt än vad utredningen föreslår, för att bestämmelsen ska bli tydligare.

Flera remissinstanser, bland andra *Svenska Journalistförbundet*, *Sveriges Radio*, *Sveriges Television* och *Sveriges Utbildningsradio*, tar upp frågor om tillämpningen av kraven på genmäle och beriktigande i framför allt beställ-tv och beställradio. De anger i huvudsak att nuvarande villkor ursprungligen är avsedda för linjära sändningar, vilket även gäller den praxis som utvecklats i granskningsnämnden. Det lämpligaste sättet att lämna genmäle och beriktigande är ofta i text i anslutning till ett program. Om text inte omfattas av villkoren är det dock inte självklart hur ett genmäle eller beriktigande i beställradio eller beställ-tv ska göras för att villkoren ska följas. *Sveriges Television* och *Områdesnämnden för humanvetenskap vid Stockholms universitet* anser att en reglering som enbart omfattar rörlig bild och inte anslutande text skulle utgöra en begränsning i företagets publicistik.

Som remissinstanserna påpekar är nuvarande villkor i programbolagens sändningstillstånd utformade för att gälla radio- och tv-sändningar. De villkor som nu föreslås kunna ställas upp kommer förutom sändningar även att kunna omfatta beställ-tv och beställradio. Förslaget innebär dock inte att det i radio- och tv-lagen regleras hur ett genmäle eller beriktigande ska publiceras. Det har i tidigare förarbeten också uttalats att det bör stå programföretaget fritt att välja i vilken form företaget vill offentliggöra ett beriktigande. Av reglerna för god publicistisk sed följer vidare att ett tillrättaläggande ska publiceras så att det har den åsyftande effekten (prop. 1992/93:75 s. 30). Ställs villkor om genmälen och beriktiganden upp bör det, på samma sätt som gäller för nuvarande villkor i sändningstillstånden, vara möjligt att närmare utforma villkoren till de förhållanden där dessa ska gälla. Detsamma gäller även för övriga villkor som föreslås kunna ställas upp. Som framgår i avsnitt 4.5 är det därefter granskningsnämnden som bedömer om kraven på genmäle och beriktigande har följts. Invändningen att granskningsnämndens praxis kan komma att utvecklas när en prövning även omfattar beställ-tv och beställradio är inte skäl mot att ställa upp villkor för sådana tjänster.

Förbud mot och villkor för reklam, sponsring och produktplacering

I sändningstillstånden för public service-företagen finns förbud mot och villkor för reklam eller andra annonser, sponsring och produktplacering. Förbudet mot reklam är en av de grundläggande principer som gäller för public service. Även förbudet mot produktplacering och villkoren rörande

sponsring har införts mot bakgrund av principen om kommersiellt oberoende och reklamfrihet (prop. 2008/09:195 s. 37 och 58 samt prop. 2012/13:164 s. 18, 29 och 98). Villkoren om reklam, sponsring och produktplacering syftar till att säkerställa ett oberoende från kommersiella intressen där utomstående inte ska kunna påverka sändningarnas innehåll.

Regeringen instämmer i utredningens bedömning att förbuden i sändningstillstånden mot reklam och, för tv, produktplacering är av en så grundläggande art och av en sådan vikt för allmänhetens förtroende att villkor om detta bör kunna ställas upp även för företagens sändningar och tillhandahållanden genom tråd. Även villkor för sponsring är av sådan grundläggande art och av vikt för allmänhetens förtroende för verksamheten och villkor om detta bör kunna ställas upp. För Sveriges Television innebär villkoret i sändningstillståndet om sponsring bland annat att ett begränsat antal evenemang får sponsras under vissa förutsättningar. Ett motsvarande villkor bör gälla för sändningar och tillhandahållanden i tråd. Villkoret bör dock inte innebära att det totala antalet evenemang som får sponsras utökas under nuvarande tillståndperiod.

Lagrådet lyfter att användningen av begreppen annonser och reklam är inkonsekvent i radio- och tv-lagen och att begreppet reklam ingår i det större begreppet annonser. Det finns enligt *Lagrådet* därför anledning att överväga om ”reklam eller andra annonser” kan bytas ut mot begreppet annonser i de föreslagna bestämmelserna. Som *Lagrådet* påpekar är användningen av begreppen inte helt konsekvent i radio- och tv-lagen. Lydelsen i de föreslagna bestämmelserna motsvarar dock formuleringen i nuvarande 4 kap. 10 § 1 radio- och tv-lagen. Enligt regeringen är det lämpligt att bestämmelser som avser att reglera samma typ av villkor är formulerade på samma sätt. Däremot bör bestämmelsen i 17 kap. 5 § 1 ändras på så sätt att det framgår att den även avser reklam. På så sätt blir kopplingen till nuvarande 4 kap. 10 § och de föreslagna bestämmelserna om villkor tydligare.

Andra villkor bör inte vara möjliga att ställa upp

Några remissinstanser anser att regeringen bör få besluta om fler villkor för public service-företagens verksamhet på internet. *Myndigheten för tillgängliga medier* och *Viaplay Group Radio* anser att krav på tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning bör kunna ställas upp. Enligt *Myndigheten för tillgängliga medier* kan sådana krav lämpligen baseras på kraven i lagen (2018:1937) om tillgänglighet till digital offentlig service. Public service-företagen borde, enligt myndigheten, i ett första skede säkerställa att deras webbsidor och appar är tillgängliga. *Funktionsrätt Sverige* anser att public service-företagen bör omfattas av högre krav än de som ställs i lagen om tillgänglighet till digital offentlig service.

Regeringen instämmer i att det är angeläget, och en fråga om verksamhetens legitimitet, att alla kan ta del av public service. Krav på att tv-sändningar och beställ-tv ska utformas så att de blir tillgängliga för personer med funktionsnedsättning kan i dag ställas i särskilda beslut enligt 5 kap. 12 § radio- och tv-lagen, oavsett distributionsform. Sådana beslut finns gällande Sveriges Television och Sveriges Utbildningsradio och handlar t.ex. om teckenspråks- och syntolkning (Ku2022/01803 och Ku2022/01804). Tillgänglighetsbesluten gäller 2023–2025. Krav som rör

utformningen av tv-sändningar och beställ-tv genom tråd kan alltså ställas upp redan enligt befintliga bestämmelser i radio- och tv-lagen.

Public service-företagens sändningstillstånd innehåller också villkor om att sända program vars innehåll är särskilt anpassat för personer med funktionsnedsättning. Enligt villkoren ska företagen beakta behoven hos personer med funktionsnedsättning, ambitionsnivån ska höjas när det gäller möjligheterna för personer med funktionsnedsättning att tillgodogöra sig utbudet, och tillgängligheten förbättras. Tillgängligheten till program för barn och unga ska prioriteras och program ska produceras för särskilda målgrupper. Villkoren om tillgänglighet är utformade så att de får bedömas utifrån programverksamheten i stort, och inte i förhållande till enskilda program. Det innebär att förutsättningarna och formerna för redovisningen av hur uppdraget är uppfyllt skulle kunna påverkas om villkoren även gäller för radio- och tv-program som sänds eller tillhandahålls genom tråd. Regeringen delar därför utredningens bedömning att det inte är lämpligt att ställa upp innehållsvillkor om tillgänglighet under pågående tillståndspériod.

Förslagen i denna proposition handlar om möjligheten att ställa upp innehållsvillkor för radio- och tv-program som sänds eller tillhandahålls bland annat på internet. Den fråga som Myndigheten för tillgängliga medier lyfter, om att webbsidor och appar ska vara tillgängliga enligt krav i lagen om tillgänglighet till digital offentlig service, omfattas inte av förslagen.

Statens medieråd och Viaplay Group Radio anser att det bör övervägas att ställa upp villkor om mediets särskilda genomslagskraft. Public service-företagen ska enligt sina sändningstillstånd ta hänsyn till mediets särskilda genomslagskraft när det gäller programmets ämnen och utformning samt tiden för sändning av programmen. Villkoret innebär enligt förarbetena bland annat att en tillståndshavare ska vara varsam med skildringar där man kan förstå att delar av publiken kommer att uppröras eller skrämmas av innehållet (prop. 1990/91:149 s. 142). Mycket av det innehåll som finns på internet konsumeras på begäran av tittaren eller lyssnaren. Public service-företagen har som regel inte kontroll över när någon lyssnar eller tittar på ett program. Om villkoret om mediets genomslagskraft i sin nuvarande form skulle gälla tillhandahållanden på internet skulle public service-företagen sannolikt bli tvungna att vidta åtgärder för att säkerställa att vissa program bara kan ses under vissa tider. Regeringen delar utredningens bedömning att ett sådant villkor skulle kunna påverka förutsättningarna för företagets verksamhet på ett sätt som gör att det inte är lämpligt att ställa upp under återstående del av tillståndspérioden.

Villkoren som ska kunna ställas upp är förenliga med regeringsformen och Europakonventionen

De föreslagna bestämmelserna innebär en begränsning i den grundlagskyddade yttrandefriheten. Enligt regeringsformen får en sådan begränsning göras endast för att tillgodose ändamål som är godtagbara i ett demokratiskt samhälle. Begränsningen får aldrig gå utöver vad som är nödvändigt med hänsyn till det ändamål som har legat till grund för begränsningen och får aldrig sträcka sig så långt att regleringen utgör ett hot mot den fria åsiktsbildningen. En begränsning får inte heller göras enbart

på grund av politisk, religiös, kulturell eller annan sådan åskådning (2 kap. 21 § regeringsformen). I fråga om begränsningar i yttrande- och informationsfriheterna finns också särskilda villkor i 2 kap. 23 § regeringsformen som anger för vilka ändamål som begränsningarna kan göras. I sammanhanget måste också beaktas den europeiska konventionen angående skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (Europakonventionen), vilken gäller som lag i Sverige. Enligt artikel 10.1 i konventionen har var och en rätt till yttrandefrihet. Denna frihet får underkastas sådana inskränkningar som är föreskrivna i lag under förutsättning att de är nödvändiga i ett demokratiskt samhälle med hänsyn till bland annat den allmänna säkerheten, förebyggande av oordning eller brott, till skydd för hälsa eller moral och annans goda namn och rykte eller rättigheter (artikel 10.2 i Europakonventionen). Av 2 kap. 19 § regeringsformen följer vidare att en lag eller annan föreskrift inte får meddelas i strid med Sveriges åtaganden på grund av Europakonventionen.

De villkor som föreslås gäller redan i dag för public service-företagens radio- och tv-sändningar i marknätet och är grundläggande för allmänhetens förtroende för public service, dess uppdrag och verksamhet. De föreslagna villkoren kan inte anses gå utöver vad som är nödvändigt med hänsyn till det ändamål som har legat till grund för regleringen och sträcker sig inte heller så långt att den kan anses utgöra ett hot mot den fria åsiktsbildningen. De kommer inte heller i övrigt i konflikt med de krav på rättighetsbegränsande lagstiftning som framgår av 2 kap. 21 och 23 §§ regeringsformen. Sammanfattningsvis anser regeringen att den inskränkning i yttrandefriheten som förslaget innebär är förenlig med regeringsformen och Europakonventionen.

4.4 Villkoren ska gälla under återstående del av tillståndsperioden

Regeringens förslag: De föreslagna villkoren i radio- och tv-lagen om opartiskhet, saklighet, genmåle, beriktigande samt förbud mot och villkor för reklam eller andra annonser, sponsrade program och produktplacering ska gälla för Sveriges Radio AB, Sveriges Television AB och Sveriges Utbildningsradio AB under den tid som återstår av företagets sändningstillstånd fram till och med 2025. Villkoren ska börja gälla vid den tidpunkt som regeringen bestämmer.

Utredningens förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Majoriteten av de remissinstanser som yttrar sig, däribland *Institutionen för journalistik, medier och kommunikation (JMG)* samt *Nordicom vid Göteborgs universitet*, *Kammarrätten i Stockholm*, *Myndigheten för press, radio och tv*, *Sveriges Utbildningsradio AB*, *Områdesnämnden för humanvetenskap vid Stockholms universitet* och *Tidningsutgivarna (TU)* har inte något emot förslaget eller instämmer i det. Några av remissinstanserna är dock kritiska till införandet av programrelaterade villkor under återstående del av tillståndsperioden. *Sveriges Radio AB* avstyrker förslaget och anser att en teknikneutral reglering, som inte är begränsad till att omfatta beställradio, i stället ska

börja gälla från och med 2026. *Sveriges Television AB* tillstyrker förslaget, under förutsättning att det tydliggörs att även text i beställ-tv omfattas. *Svenska Journalistförbundet* ifrågasätter införandet av den föreslagna regleringen under återstående del av tillståndsperioden.

Skälen för regeringens förslag: Ramarna för public service-företagens verksamhet i allmänhetens tjänst formuleras av riksdag och regering. Inför en ny tillståndsperiod tillsätts som regel en utredning med uppdrag att bland annat föreslå förutsättningar och villkor för verksamheten under den kommande tillståndsperioden. Det gäller bland annat förslag om villkor för programverksamheten. Efter att utredningens förslag och överväganden behandlats presenterar regeringen sina överväganden och förslag i en proposition som överlämnas till riksdagen. På det sättet underställs innehållet i sändningstillstånden riksdagens bedömning. Utifrån riksdagens beslut fattar regeringen sedan beslut om sändningstillstånd för Sveriges Radio, Sveriges Television och Sveriges Utbildningsradio. På samma sätt bör regeringens beslut om de villkor som nu föreslås kunna ställas upp för sändningar och tillhandahållanden genom tråd förankras genom beslut i riksdagen. De villkor som föreslås kunna ställas upp enligt radio- och tv-lagen bör också gälla för public service-företagen under återstående del av tillståndsperioden. För Sveriges Radio bör dock inte villkor om produktplacering gälla eftersom något sådant villkor inte ställs upp i företagets sändningstillstånd.

De villkor regeringen föreslås få besluta om för sändningar och tillhandahållanden genom tråd bör gälla så snart som möjligt efter att lagändringarna trätt i kraft. Regeringen anser att bristerna i den nu gällande regleringen som bara omfattar radio- och tv-program som sänds i marknätet blir tydligare i och med den ökande konsumtionen av innehåll på public service-företagens playtjänster och appar på internet. Det gäller inte minst allmänhetens möjlighet att anmäla program som sänts eller tillhandahållits på internet till granskningsnämnden. Det är viktigt för public service legitimitet att, i möjligaste mån, samma villkor gäller för all programverksamhet oavsett på vilken plattform den bedrivs. Det är otillfredsställande att en stor och dessutom växande del av public service-företagens verksamhet inte omfattas av villkor som är bärande för uppdraget i allmänhetens tjänst. Eftersom public service finansieras med allmänna medel anser regeringen att det är viktigt för verksamhetens legitimitet att de villkor som enligt förslaget bör vara möjliga att ställa upp för verksamheten på internet också börjar gälla så snart som möjligt. Även om ändringar i public service-företagens uppdrag ska göras med försiktighet under en pågående tillståndsperiod finns det, till skillnad från vad *Sveriges Radio* och *Svenska Journalistförbundet* framför, därför inte anledning att avvakta med att ställa upp de föreslagna villkoren under den tid som återstår av tillståndsperioden. Det är också i linje med den bedömning som gjordes i propositionen Ett modernt public service nära publiken – Villkor 2020–2025 (prop. 2018/19:136, s. 21–22). Inför nästa tillståndsperiod finns dock ett behov av att utreda hur en mer långsiktig, enhetlig och teknikneutral reglering av public service ska se ut.

Regeringen bör så snart som möjligt efter att lagändringarna trätt i kraft fatta beslut om de villkor som ska gälla för sändningar och tillhandahållanden genom tråd. Med hänsyn till att public service-företagen först ska godta villkoren, bör regeringen få besluta när villkoren ska börja gälla.

4.5 Granskningsnämnden för radio och tv:s uppdrag och sanktioner vid överträdelse av villkor

Regeringens förslag: Granskningsnämnden för radio och tv ska genom granskning i efterhand övervaka om program som sänds eller tillhandahålls genom tråd av programföretag vars verksamhet finansieras med public service-avgift står i överensstämmelse med radio- och tv-lagen och de programrelaterade villkor som kan gälla för tjänsterna.

Granskningsnämnden ska kunna besluta om offentliggörande av nämndens beslut vid överträdelse av villkor om opartiskhet, saklighet, genmäle och beriktigande som ställts upp för verksamhet genom tråd. Möjligheten att besluta om offentliggörande av nämndens beslut ska även gälla vid överträdelse av bestämmelsen om beriktigande av uppgifter i program i en tv-sändning, i beställ-tv och i sökbar text-tv av ett programföretag vars verksamhet finansieras med public service-avgift. Allmän förvaltningsdomstol ska, efter ansökan av granskningsnämnden, kunna besluta om att ett programföretag ska betala en särskild avgift vid överträdelser av villkor om reklam, andra annonser, sponsrade program och produktplacering.

Regeringens bedömning: Den befintliga bestämmelsen i radio- och tv-lagen som anger vad granskningsnämnden för radio och tv får granska kommer att omfatta de nya villkoren och den ändrade bestämmelsen om beriktigande. Någon ändring behöver därför inte göras i bestämmelsen.

Utredningens förslag överensstämmer i sak med regeringens.

Remissinstanserna: De flesta remissinstanser som yttrar sig, däribland *Myndigheten för press, radio och tv*, *Tidningsutgivarna (TU)* och *Viaplay Group Radio* tillstyrker eller har inga invändningar mot förslaget. *Områdesnämnden för humanvetenskap vid Stockholms universitet* och *Sveriges Television AB* tillstyrker förslaget i huvudsak men vill uppmärksamma att det i en digital miljö ofta uppstår nya förutsättningar för var och hur ett offentliggörande kan ske. Ett tillhandahållande kan inte i sig motivera en högre särskild avgift eftersom det inte nödvändigtvis innebär att ett program får en större spridning. *Sveriges Utbildningsradio AB* har inget att invända mot förslaget men vill peka på oklarheten av hur ett offentliggörande kan göras i en digital miljö för att säkerställa att det i största möjliga utsträckning når de användare som har tagit del av det fällda programmet. *Sveriges Radio AB* anser att en teknikneutral reglering ska införas först i samband med nästa tillståndperiod. När en sådan reglering införs tillstyrker Sveriges Radio förslaget. Sveriges Radio lyfter även att den särskilda avgiftens storlek bland annat ska avgöras med beaktande av överträdelsens varaktighet och omfattning.

Skälen för regeringens förslag och bedömning

Granskningsnämndens uppdrag

Ändringen i 7 kap. 5 § yttrandefrihetsgrundlagen som trädde i kraft den 1 januari 2023 innebär att det i lag får meddelas föreskrifter om att

granskningsnämnden för radio och tv även får granska program som sänts eller tillhandahållits genom tråd (prop. 2021/22:59 s. 59). I likhet med utredningen anser regeringen att granskningsnämnden, genom granskning i efterhand, bör övervaka att de villkor och bestämmelser som föreslås i avsnitt 4.3 följs. Ett sådant utökat uppdrag för granskningsnämnden kräver ingen ändring i 16 kap. 2 § radio- och tv-lagen som reglerar nämndens granskning. De föreslagna villkoren bör vidare vara förenade med effektiva sanktioner om villkoren överträds. Även den föreslagna bestämmelsen i radio- och tv-lagen om beriktigande bör förenas med en sanktion vid överträdelse. Det saknas anledning att överväga andra sanktioner än de som redan gäller för överträdelser av motsvarande villkor i public service-företagens sändningstillstånd eller bestämmelsen om beriktigande i 5 kap. 4 § första stycket radio- och tv-lagen. De möjliga sanktioner som bör gälla är därför offentliggörande av granskningsnämndens beslut och påförande av särskild avgift.

Offentliggörande av granskningsnämndens beslut

Vid överträdelse av villkor om opartiskhet, saklighet, beriktigande och genmäle i ett sändningstillstånd får granskningsnämnden enligt 17 kap. 10 § radio- och tv-lagen besluta att den som brutit mot villkoret på lämpligt sätt ska offentliggöra nämndens beslut. Detta gäller även om någon brutit mot bestämmelsen om beriktigande av uppgifter i tv-program som sänts på annat sätt än genom tråd enligt 5 kap. 4 § radio- och tv-lagen. Samma möjlighet för nämnden att besluta om offentliggörande bör gälla om public service-företagen bryter mot villkor om opartiskhet, saklighet, beriktigande och genmäle som gäller för sändningar eller tillhandahållanden genom tråd. Nämnden bör också få besluta om offentliggörande om företagen bryter mot den föreslagna bestämmelsen om beriktigande av uppgifter i tv-program som sänds eller tillhandahålls genom tråd. Förslaget i fråga om beriktigande kan genomföras utan att någon ändring behöver göras i lagtexten i 17 kap. 10 §.

Mot bakgrund av yttrandefrihetsgrundlagens bestämmelse att den som sänder program självständigt avgör vad som ska förekomma i programmen får ett beslut om offentliggörande inte innebära att offentliggörandet måste ske i företagets program (3 kap. 6 § yttrandefrihetsgrundlagen och 17 kap. 10 § radio- och tv-lagen). Ett offentliggörande av granskningsnämndens beslut ska enligt radio- och tv-lagens förarbeten i stället göras på lämpligt sätt, dvs. så att dess spridning står i rimlig proportion till det fällda programmets spridning och ha en geografisk anknytning till det kränkta subjektet (prop. 1992/93:75 s. 30 och 55 samt prop. 1995/96:160 s. 142 och 191).

Områdesnämnden för humanvetenskap vid Stockholms universitet, Sveriges Radio, Sveriges Television och Sveriges Utbildningsradio lyfter i sina remissyttranden frågor om hur bestämmelsen ska tillämpas för sändningar och tillhandahållanden genom tråd. De anger bland annat att det i en digital miljö ofta uppstår nya förutsättningar för var och hur ett offentliggörande kan ske. Enligt remissinstanserna är det därmed inte självklart hur ett offentliggörande av nämndens beslut ska göras på lämpligt sätt för att säkerställa att offentliggörandet i största möjliga utsträckning når de användare som tagit del av det fällda programmet.

De villkor som nu föreslås ställas upp för sändningar och tillhandahållanden genom tråd har tidigare enbart gällt för sändningar i marknätet. Regeringen håller med om att delvis nya förutsättningar och frågeställningar för var och hur ett offentliggörande ska göras kan uppkomma. Av radio- och tv-lagen framgår dock tydligt att granskningsnämndens beslut inte får innebära att ett offentliggörande måste göras i leverantörens program. Granskningsnämnden har också prövat om ett offentliggörande gjorts på lämpligt sätt vid publicering av nämndens beslut på ett programföretags webbplats. Nämnden har då ansett att andra sätt än offentliggörande via en tv-sändning kan accepteras men att det ankommer på programföretaget att närmare visa att lämplighetskravet är uppfyllt (se exempelvis granskningsnämnden för radio och tv:s beslut SB 889/09 av den 23 november 2009).

Frågeställningen om nya sätt för offentliggörande är alltså inte ny och har prövats av granskningsnämnden vid flera tillfällen. De grundläggande principerna som hittills gällt för offentliggörande av nämndens beslut bör således kunna tillämpas även i fortsättningen.

Beslut om särskild avgift

Den som inte följer villkor i ett sändningstillstånd om reklam och andra annonser, sponsrade program och produktplacering som beslutats med stöd av 4 kap. 10 § radio- och tv-lagen får, efter ansökan av granskningsnämnden, av Förvaltningsrätten i Stockholm åläggas att betala en särskild avgift (17 kap. 5 § 1 och 19 kap. 4 §). Samma möjlighet bör finnas om de villkor om annonser, sponsrade program och produktplacering som föreslås gälla för sändningar och tillhandahållanden genom tråd inte följs.

Vid prövningen av frågan om avgift ska påföras ska rätten enligt 17 kap. 5 § andra stycket särskilt beakta överträdelsens art, varaktighet och omfattning. När avgiftens storlek fastställs ska rätten också särskilt beakta de omständigheter som legat till grund för prövning av frågan om avgift ska påföras (17 kap. 6 § andra stycket 1).

Områdesnämnden för humanvetenskap vid Stockholms universitet och Sveriges Television påpekar i sina remissyttranden att ett tillhandahållande i beställ-tv eller beställradio inte nödvändigtvis innebär att ett program får en större spridning än om programmet sänts. Att ett program tillhandahålls i beställ-tv eller beställradio kan därför inte i sig motivera en högre särskild avgift. *Sveriges Radio* anger att det finns en problematik med att införa en sanktion i form av särskild avgift eftersom bedömningen av avgiftens storlek görs med beaktande av överträdelsens varaktighet och omfattning, dvs. utifrån rekvisit och med en gällande praxis som är anpassade till sändningar och inte ett pågående tillgängliggörande.

Regeringen instämmer i Stockholms universitets och Sveriges Televisions synpunkt att inte enbart det förhållande att ett program gjorts tillgängligt i beställ-tv eller beställradio i sig behöver innebära att en större spridning och därför motivera en högre avgift. De förhållanden som rätten ska ta hänsyn till vid bedömningen av avgiftens storlek kan dock tillämpas även på tillhandahållanden. På samma sätt som gäller i dag ska rätten vid prövningen av om avgift ska påföras särskilt beakta överträdelsens art, varaktighet och omfattning. Ett program som tillhandahålls i beställ-tv eller beställradio är som regel tillgängligt under en längre tid än en

sändning. Tittande och lyssnande är också som regel mer utspritt över tid. Vid ett tillhandahållande bör det, jämfört med en sändning, dock finnas större möjligheter att ta fram uppgifter om vilken spridning programmet fått. Dessa uppgifter kan ligga till grund för rättens bedömning av programmets spridning, även över tid, och därmed även av avgiftens storlek. Det bör också noteras att möjligheten att ansöka om påförande av särskild avgift redan idag finns om radio- och tv-lagens bestämmelser om otillbörligt kommersiellt gynnande av kommersiella intressen inte följs. Dessa bestämmelser gäller för program i beställradio och i beställ-tv (5 kap. 5 §, 14 kap. 2 och 8 §§ samt 17 kap. 5 § 2).

5 Ordningen för beslut vid förhandsprövning av nya tjänster från public service

5.1 Systemet med förhandsprövning av nya tjänster från public service

Finansieringen av public service är normalt ett statligt stöd i EU-rättslig mening. Medlemsstaterna har dock getts ett relativt stort utrymme att själva utforma system för finansiering och definiera vad som ska ingå i public service-uppdraget, i den utsträckning som finansieringen inte påverkar handelsvillkoren och konkurrensen inom gemenskapen i en omfattning som kan strida mot det gemensamma intresset. Detta följer bland annat av det så kallade Amsterdamprotokollet (Protokoll om systemet för radio och tv i allmänhetens tjänst i medlemsstaterna [EGT C 340, 10.11.1997]). I ett tolkningsmeddelande från 2009 beskriver Europeiska kommissionen ett förfarande där en förhandsbedömning ska göras av väsentliga nya audiovisuella tjänster som planeras av public service för att undersöka om tjänsterna uppfyller villkoren för att få finansieras genom statligt stöd.

Det svenska systemet med förhandsprövning infördes 2010 (prop. 2008/09:195 s. 38). Enligt den ordning som gällt sedan dess ska tjänster som omfattas av förhandsprövning anmälas till regeringen för godkännande. Anledningen till att regeringen fattar det slutliga beslutet om godkännande av en tjänst angavs vara att det är regeringen som, utifrån riksdagens beslut, formulerar uppdraget till public service (prop. 2008/09:195 s. 39). Det ansågs dock lämpligt att själva prövningen av tjänsterna gjordes på myndighetsnivå. Nuvarande Myndigheten för press, radio och tv fick i uppdrag att, efter anmälan från public service-företagen, genomföra förhandsprövningar (Ku2009/1674). Regeringen gjorde i propositionen Ett modernt public service nära publiken – Villkor 2020–2025 (prop. 2018/19:136) bedömningen att systemet med förhandsprövning bör behållas, men att vissa ändringar i systemet behövde göras (s. 47). Ingen ändring gjordes dock i beslutsordningen.

Myndigheten för press, radio och tv:s uppgifter vid en förhandsprövning framgår sedan den 1 januari 2020 av förordningen (2019:1256) om uppgifter för Myndigheten för press, radio och tv vid förhandsprövning av tjänster hos public service-företagen. Myndigheten ska enligt förordningen inleda en förhandsprövning efter anmälan från berört public service-företag. Myndigheten får även inleda en förhandsprövning efter anmälan från någon annan än public service-företagen. Vid en förhandsprövning ska myndigheten enligt förordningen bedöma om och i vilken omfattning en anmäld tjänst bidrar till att det berörda public service-företaget uppfyller sitt uppdrag i allmänhetens tjänst, dvs. tjänstens allmänna värde, och vilken marknadspåverkan tjänsten har. Bedömningen av tjänstens marknadspåverkan ska göras efter att myndigheten inhämtat synpunkter från Post- och telestyrelsen. Myndigheten för press, radio och tv ska också hämta in synpunkter på den tjänst som förhandsprövas genom ett öppet remissförfarande. Bedömningen av tjänstens allmänna värde och dess marknadspåverkan ska vägas samman i ett yttrande som tillsammans med remissvaren ska lämnas in till regeringen senast tre månader efter att en anmälan kommit in. Regeringen fattar det slutliga beslutet om en tjänst ska godkännas eller inte.

Regeringen föreslog ingen ändring i beslutsordningen i propositionen Ett modernt public service nära publiken – villkor 2020–2025 (prop. 2018/19:136). Regeringen anförde dock att det finns nackdelar med att det är regeringen som fattar det slutliga beslutet vid en förhandsprövning och att det skulle kunna uppfattas som politisk styrning som påverkar oberoendet för public service negativt. Samtidigt angavs att en grundläggande princip för regleringen av public service skulle frångås om någon annan än regeringen skulle fatta beslutet när det gäller förhandsprövning. Vidare anfördes att en sådan ändring behövde analyseras noggrant. Frågor som behövde beaktas var t.ex. om oberoendet för public service stärks om beslutet fattas av en myndighet i stället för av regeringen och om, och i så fall hur, beslutet ska kunna överprövas. En sådan analys ansågs inte möjlig att göra inom ramen för det då aktuella ärendet. Enligt regeringen var det därför angeläget att frågan utreddes vidare under den kommande tillståndsperioden (s. 47–49). Vid riksdagsbehandlingen av propositionen uttalade riksdagen i ett tillkännagivande till regeringen att det finns anledning till ytterligare överväganden kring utformningen av förhandsprövningen och att en utredning därför snarast skulle tillsättas som ser över möjligheterna för en ordning där regeringen inte utgör den sista instansen (bet. 2019/20:KrU2, rskr. 2019/20:20). Utredningen om innehållsvillkor på internet för public service fick i mars 2021 i uppdrag att se över möjligheterna att ändra befintlig ordning för beslut vid förhandsprövning (dir. 2021:19). Utredningen redovisades i februari 2022.

5.2 Myndigheten för press, radio och tv ska fatta beslutet vid en förhandsprövning

Regeringens förslag: Myndigheten för press, radio och tv ska, i stället för regeringen, fatta beslut inom ramen för systemet med förhandsprövning.

Utredningens förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: De flesta remissinstanser som yttrar sig har inte några synpunkter på eller instämmer i förslaget, däribland *Myndigheten för press, radio och tv*, *Post- och telestyrelsen*, *TV4 Media AB* och *Viaplay Group Radio*. *Warner Bros. Discovery*, som i och för sig instämmer i förslaget, uttrycker dock oro för att frågan om marknads- och konkurrensstörningar inte kommer att tillmätas tillräcklig vikt vid Myndigheten för press, radio och tv:s prövning.

Förvaltningsstiftelsen för Sveriges Radio AB, *Sveriges Television AB* och *Sveriges Utbildningsradio AB (Förvaltningsstiftelsen)*, *Mittuniversitetet*, *Områdesnämnden för humanvetenskap vid Stockholms universitet*, *Svenska Journalistförbundet*, *Sveriges Radio AB*, *Sveriges Television AB*, *Sveriges Utbildningsradio AB* och *Södertörns högskola* framför principiella invändningar mot systemet med förhandsprövning som sådant. En majoritet av dessa remissinstanser instämmer dock i att slutligt beslut när det gäller förhandsprövningar inte ska fattas av regeringen. Sveriges Radio och Sveriges Utbildningsradio avstår från att ta ställning i frågan om vilket organ som ska fatta det slutliga beslutet. Områdesnämnden för humanvetenskap vid Stockholms universitet och Sveriges Television framför att förslaget innebär att en annan instans än regeringen får rätt att tolka public service-uppdragets innebörd. Därmed kringgås riksdagen och det införs en möjlighet att i praktiken påverka uppdraget under pågående tillståndsperiod. Sveriges Television och Sveriges Utbildningsradio pekar på att det är centralt att den som ska fatta beslutet har förståelse för och är väl förtrogen med public service och dess uppdrag i allmänhetens tjänst för att kunna göra en god bedömning av tjänsternas samhällsvärde.

Tidningsutgivarna (TU) har inget att invända mot förslaget men framhåller att risken för att ett beslut uppfattas som politisk styrning inte ska överdrivas.

Juridiska fakultetsstyrelsen vid Lunds universitet håller med utredningen om att det låga förväntade antalet ärenden om förhandsprövning talar emot att bygga upp en särskild organisation för att hantera prövningar. På ett principiellt plan anser emellertid fakultetsstyrelsen inte att det innebär en speciellt stark garanti för mediernas oberoende om prövningen förs över till Myndigheten för press, radio och tv eftersom det är en myndighet som lyder under regeringen. Enligt fakultetsstyrelsen bör därför möjligheterna att ytterligare stärka oberoendet genom särskilda organisationsformer eller beslutsprocesser undersökas i den fortsatta beredningen av ärendet.

Skälen för regeringens förslag

Regeringen bör inte längre fatta det slutliga beslutet vid en förhandsprövning av nya tjänster från public service

Systemet med förhandsprövning av nya tjänster från public service syftar till att avgränsa vilka tjänster som ska bekostas med allmänna medel. Anledningen till att det är regeringen som har uppgiften att besluta om godkännande av en tjänst som ska förhandsprövas är att det är regeringen som, utifrån riksdagens beslut, formulerar uppdraget till public service. Det finns alltså en koppling mellan public service-uppdragets utformning

och den bedömning som ska göras av om och i vilken omfattning en anmäld tjänst bidrar till att public service-företaget uppfyller sitt uppdrag i allmänhetens tjänst, dvs. tjänstens allmänna värde, vid en förhandsprövning. Som *Områdesnämnden för humanvetenskap vid Stockholms universitet* och *Sveriges Television* anger kommer en annan instans än riksdag och regering behöva tolka public service-uppdragets innebörd om beslutsordningen ändras. Regeringen gjorde i propositionen *Ett modernt public service nära publiken – Villkor 2020–2025* (prop. 2018/19:136) bedömningen att om systemet med förhandsprövning avskaffas så skulle det behöva ersättas med en betydligt mer specificerad reglering av vilka tjänster public service-företagen ska kunna erbjuda på olika plattformar (s. 48).

Även en ändrad beslutsordning skulle kunna få konsekvenser för hur public service-uppdraget formuleras. Detta talar för att det även i fortsättningen bör vara regeringen som fattar det slutliga beslutet vid en förhandsprövning. Mot detta ska dock vägas vikten av public service-verksamhetens oberoende från bland annat politiska intressen, något som är en grundläggande faktor för allmänhetens förtroende för public service. Flera remissinstanser däribland *Sveriges Journalistförbund* och *Sveriges Television* har framhållit att det ur ett oberoendeperspektiv bör vara någon annan än regeringen som fattar beslutet. Som utredningen har föreslagit, och som majoriteten av remissinstanserna instämmer i, bör därför beslutsordningen när det gäller nya tjänster från public service ändras. Att det är någon annan än regeringen som fattar beslut vid en förhandsprövning bör leda till en minskad risk för att beslutet uppfattas som politisk styrning av public service-företagen. Risken minskar också för att det uppstår frågor om politiska bevekelsegrunder ligger till grund för ett beslut, på ett sätt som skulle kunna påverka oberoendet för public service negativt. Att ändra den nuvarande beslutsordningen så att det inte är regeringen som fattar beslutet är därmed ytterligare en komponent som värnar och stärker public service-företagens oberoende.

Beslut vid förhandsprövning av nya tjänster från public service bör i stället fattas av Myndigheten för press, radio och tv

Om det inte är regeringen som ska fatta beslut vid en förhandsprövning är frågan vem som ska göra det i stället. Vid en förhandsprövning görs dels en bedömning av om en anmäld tjänst bidrar till att uppdraget i allmänhetens tjänst uppfylls, dels en bedömning av tjänstens marknads-påverkan. *Sveriges Television* och *Sveriges Utbildningsradio* pekar på att det är centralt att den som ska fatta beslutet har förståelse för och är väl förtrogen med public service och dess uppdrag i allmänhetens tjänst för att kunna göra en god bedömning av tjänsternas samhällsvärde. *Warner Bros. Discovery* uttrycker oro för att frågan om marknads- och konkurrensstörningar inte kommer tillmätas en tillräcklig vikt om Myndigheten för press, radio och tv fattar beslut vid förhandsprövningar.

I likhet med *Sveriges Television* och *Sveriges Utbildningsradio* anser regeringen att det är viktigt att den myndighet som ska fatta beslutet har goda och djupa kunskaper om public service, vad som ingår i public service-uppdraget och vad som bidrar till att uppdraget uppfylls. Samtidigt är det, som *Warner Bros. Discovery* framför, viktigt att myndigheten har

kunskap om marknaden och kan bedöma den marknadspåverkan som en tjänst kan innebära. Regeringen delar utredningens bedömning att det slutliga beslutet när det gäller förhandsprövningar bör fattas av Myndigheten för press, radio och tv. Det är myndigheten som har i uppdrag att bereda anmälningar om förhandsprövning och göra en bedömning av tjänsten, både i förhållande till uppdraget och till dess marknadspåverkan. Även om ingen förhandsprövning ännu har genomförts inom systemet är myndigheten väl insatt i systemet med förhandsprövning, dess olika moment och syfte. Myndigheten är även väl förtrogen med public service, dess uppdrag och verksamhet i allmänhetens tjänst och kan göra en bedömning av tjänsternas samhällsvärde. Till skillnad från Warner Bros. Discovery anser regeringen att myndigheten också har den kompetens som krävs för att bedöma vilken marknadspåverkan en tjänst kan ha. Vid denna bedömning ska myndigheten även inhämta yttrande från Post- och telestyrelsen.

Juridiska fakultetsstyrelsen vid Lunds universitet framhåller att det på ett principiellt plan inte innebär en speciellt stark garanti för mediernas oberoende att prövningen förs över till en myndighet som lyder under regeringen. Enligt fakultetsstyrelsen bör möjligheterna att ytterligare stärka oberoendet genom särskilda organisationsformer eller beslutsprocesser därför undersökas i den fortsatta beredningen av ärendet.

Som framgår ovan anser regeringen att risken för att ett beslut vid en förhandsprövning uppfattas som politisk styrning av public service-verksamheten kommer att minska när det inte längre är regeringen som fattar det slutliga beslutet, vilket i sin tur kommer att stärka oberoendet för public service. Myndigheten för press, radio och tv har sedan systemet med förhandsprövning infördes 2010 haft i uppdrag att genomföra förhandsprövningar. I myndighetens uppgifter ingår att göra en bedömning av om och i vilken omfattning en anmäld tjänst bidrar till att berört public service-företag uppfyller sitt uppdrag i allmänhetens tjänst, dvs. tjänstens allmänna värde, och en bedömning av vilken marknadspåverkan tjänsten har. Myndigheten ska därefter väga samman bedömningarna i ett yttrande om huruvida tjänstens bör godkännas som lämnas till regeringen. Vid sådana prövningar, liksom i all sin övriga verksamhet, ska myndigheten iaktta saklighet och opartiskhet. Några skäl att tro att myndigheten, när den förutom att genomföra prövningarna även kommer att fatta beslutet i ärendena, skulle ta ovidkommande hänsyn som skulle riskera att påverka oberoendet finns inte. Dessutom bör framhållas att antalet ärenden som kommer prövas inom systemet förväntas vara mycket begränsat. Administrationen och de kostnader som skulle krävas för att bygga upp en ny organisationsform eller nya beslutsprocesser framstår, även på grund av detta förhållande, inte som motiverade.

6 Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Regeringens förslag: Författningsändringarna ska träda i kraft den 1 juli 2023.

För uppgifter som förekommit i tv-sändningar, beställ-tv och sökbar text-tv som sänts eller tillhandahållits före ikraftträdandet ska äldre bestämmelser om beriktigande gälla.

Utredningens förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Majoriteten av de remissinstanser som yttrar sig, däribland *Institutionen för journalistik, medier och kommunikation (JMG)* samt *Nordicom vid Göteborgs universitet, Kammarrätten i Stockholm, Myndigheten för radio och tv, Stockholms universitet, Sveriges Utbildningsradio AB* och *Tidningsutgivarna (TU)* instämmer i förslaget eller har inte något att invända mot det. *Sveriges Television AB* tillstyrker förslaget, under förutsättning att det tydliggörs att även text i beställ-tv omfattas. *Sveriges Radio AB* motsätter sig att förslagen genomförs redan under gällande tillståndsperiod.

Skälen för regeringens förslag: Sedan den 1 januari 2023 har det varit möjligt att ställa upp villkor för och granskning av public service-företagens programverksamhet genom tråd (3 kap. 2 § 7 yttrandefrihetsgrundlagen). Regeringen anser att det förslag som nu lämnas bör börja gälla så snart det är möjligt och föreslår därför att ändringarna i radio- och tv-lagen träder i kraft den 1 juli 2023. Invändningarna från *Sveriges Television* och *Sveriges Radio* har bemötts i avsnitt 4.2 och 4.4.

De villkor som får ställas upp i ett beslut får enligt förslaget i avsnitt 4.2 endast gälla för sändningar och tillhandahållanden av radio- och tv-program efter beslutet. När det gäller den föreslagna bestämmelsen om beriktigande, anser regeringen att bestämmelsen bör gälla för sändningar och tillhandahållanden som gjorts tillgängliga för allmänheten efter att författningsändringarna trätt i kraft. Nuvarande bestämmelse om beriktigande bör således gälla för sändningar och tillhandahållanden av program före ikraftträdandet. Det innebär bland annat att något krav på beriktigande inte finns för program i beställ-tv som tillhandahållits före den 1 juli 2023, eftersom den nuvarande bestämmelsen i 5 kap. 4 § radio- och tv-lagen inte omfattar beställ-tv. För ljudsändningar och beställradio genom tråd behövs ingen övergångsbestämmelse eftersom villkor om beriktigande ställs upp i beslut där villkoren gäller för sändningar och tillhandahållanden av program efter beslutet.

7 Konsekvenser

7.1 Konsekvenser för företag

Public service-företagen

Sveriges Radio AB, Sveriges Television AB och Sveriges Utbildningsradio AB har angett att de redan i dag tillämpar de villkor som föreslås kunna ställas upp för all verksamhet. Förslagen i fråga om innehållsvillkor för public service på internet bedöms därför inte innebära några konsekvenser för programverksamheten eller för public service-företagens oberoende. Inte heller de krav på granskning, redovisning och uppföljning av verksamheten som föreslås gälla om villkor ställs upp bör påverka Sveriges Radio, Sveriges Television och Sveriges Utbildningsradio i mer än marginell omfattning.

En ändrad ordning för beslut vid förhandsprövning bedöms värna och ytterligare stärka oberoendet för public service och därigenom även allmänhetens förtroende för public service. I övrigt bedöms inte förslaget få några konsekvenser för public service.

Andra företag

De begränsningar att sända reklam, produktplacering eller sponsring som ställs upp i public service-företagens sändningstillstånd gäller inte för sändningar och tillhandahållanden på internet. En påverkan på andra företag uppkommer dock först om public service-bolagen sänder exempelvis sponsrade program på ett sätt som, om sändningarna skulle gjorts i marknätet, skulle ha stridit mot villkor som ställts upp i tillstånden. Public service-företagen har angett att de redan i dag tillämpar de aktuella villkoren för all verksamhet. Förslagen bedöms därför inte medföra några konsekvenser för andra företag.

Förslaget om en ändrad ordning för beslut vid en förhandsprövning bedöms inte få några konsekvenser för andra företag.

7.2 Konsekvenser för det allmänna

Myndigheten för press, radio och tv

Förslagen om innehållsvillkor för public service på internet påverkar främst det fristående beslutsorganet granskningsnämnden för radio och tv. Vilka effekter förslagen kan få i form av antal anmälningar från allmänheten är dock svårbedömt. Effekterna påverkas av hur lyssnande och tittande fördelas mellan sändningar via marknät respektive lyssnande och tittande på sändningar och tillhandahållanden genom tråd och hur detta förhållande ändras. Det innehåll som publiceras exklusivt på internet kan förväntas öka under den återstående delen av tillståndsperioden. I takt med

att konsumtionsmönstren ändras är det inte omöjligt att antalet anmälningar mot program i marknätet minskar. Om ändringen i lyssnande eller tittande egentligen består av en flytt mellan olika distributionsformer bör antalet anmälningar dock inte påverkas i andra fall än där sändningen eller tillhandahållanden görs exklusivt genom tråd. Eftersom den andelen kan förväntas öka borde det också innebära en viss ökad arbetsbelastning och ökade kostnader för Myndigheten för press, radio och tv och för granskningsnämnden. Nämnden har redan i dag utrymme att i enlighet med uppställda riktlinjer och kriterier besluta vilka ärenden som ska prövas i nämnden. Nämnden hanterar också redan i dag anmälningar som görs men inte kan prövas, även om hanteringen är begränsad. Det utökade området för nämndens granskning bedöms inte medföra något behov av ökade resurser.

Myndigheten för press, radio och tv har i dag ansvar för att hantera anmälningar vid en förhandsprövning och ska vid en prövning lämna ett yttrande till regeringen om en tjänst ska godkännas eller inte. Att myndigheten även fattar beslut vid en förhandsprövning bedöms inte innebära några ökade kostnader i form av arbetsinsatser eller andra resurser jämfört med den nuvarande ordningen för beslut.

Domstolarna

Frågor om utdömande av vite och påförande av särskild avgift kan bli aktuella vid överträdelse av de villkor och den bestämmelse som föreslås. Sådana ärenden prövas av allmän förvaltningsdomstol. Under perioden 2015–2020 har granskningsnämnden för radio och tv ansökt om påförande av särskild avgift för public service vid 32 tillfällen. De förslag som lämnas bedöms inte medföra en ökning på mer än några enstaka mål per år. Förslagen bör kunna hanteras inom befintliga budgetramar.

7.3 Konsekvenser för enskilda

Förslagen i fråga om innehållsvillkor för public service på internet innebär att en enskild som anser att Sveriges Radio AB, Sveriges Television AB och Sveriges Utbildningsradio AB inte följer villkor som ställts upp för program som sänds eller tillhandahålls på internet kan anmäla programmet till granskningsnämnden för radio och tv för prövning. Att programrelaterade villkor gäller även för sändningar och tillhandahållanden på internet liksom möjligheten till anmälan och prövning bör, om inte öka så, bidra till att upprätthålla allmänhetens förtroende för public service-verksamheten och därmed bidra till dess legitimitet.

Förslaget om ändrad ordning för beslut vid förhandsprövning bedöms stärka allmänhetens förtroende för public service oberoende. I övrigt bedöms förslaget inte medföra några konsekvenser för enskilda.

Förslagen bedöms inte ha några konsekvenser för brottsligheten och det brottsförebyggande arbetet, för sysselsättning och offentlig service i olika delar av landet, för små företags arbetsförutsättningar, för jämställdheten mellan kvinnor och män eller för möjligheterna att nå de integrationspolitiska målen.

Förslagen om innehållsvillkor bedöms inte heller stå i strid med de skyldigheter som följer av Sveriges anslutning till Europeiska unionen. Någon anmälan enligt Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2015/1535 av den 9 september 2015 om ett informationsförfarande beträffande tekniska föreskrifter och beträffande föreskrifter för informationssamhällets tjänster krävs inte. Förslaget rörande ändrad beslutsordning vid förhandsprövning är i linje med reglerna om statligt stöd enligt det meddelande från 2009 där Europeiska kommissionens anger att en bedömning ska utföras av ett organ som är fullständigt oberoende av det offentliga programföretagets ledning, även när det gäller att tillsätta och avsätta organets ledamöter, och har tillräcklig kapacitet och resurser att fullgöra sina skyldigheter (Meddelande från kommissionen om tillämpningen av reglerna om statligt stöd på radio och tv i allmänhetens tjänst [EUT C 257, 27.10.2009 s. 1–4]).

8 Författningskommentar

Förslaget till lag om ändring i radio- och tv-lagen (2010:696)

4 kap.

Villkor för verksamhet som finansieras med public service-avgift

18 § Regeringen får besluta om villkor för ett programföretags tv-sändningar, beställ-tv och sökbar text-tv genom tråd om verksamheten finansieras med public service-avgift enligt lagen (2018:1893) om finansiering av radio och tv i allmänhetens tjänst.

Villkoren får ställas upp endast om motsvarande villkor finns i programföretagets sändningstillstånd och får inte avse annat än

1. skyldighet att utöva programverksamheten opartiskt och sakligt och med beaktande av att en vidsträckt yttrandefrihet och informationsfrihet ska råda,
2. gemälen, och
3. förbud mot och villkor för reklam eller andra annonser, sponsring och produktplacering.

Paragrafen, som är ny, ger regeringen möjlighet att ställa upp villkor för tv-sändningar, beställ-tv och sökbar text-tv genom tråd. Övervägandena finns i avsnitt 4.2 och 4.3.

Enligt *första stycket* får villkor beslutas för ett programföretags tv-sändningar, beställ-tv och sökbar text-tv genom tråd om verksamheten finansieras med public service-avgift enligt lagen (2018:1893) om finansiering av radio och tv i allmänhetens tjänst. De företag som sänder och tillhandahåller tv och vars verksamhet finansieras med public service-avgift är i dag Sveriges Television AB och Sveriges Utbildningsradio AB.

Tv-sändningar, beställ-tv och sökbar text-tv definieras i 3 kap. 1 § 6, 20 och 22. Begreppet sändning genom tråd används i yttrandefrihetsgrundlagen och avser sändningar och tillhandahållanden av program genom en särskilt anordnad ledare. Kabel-tv-nät är ett exempel på trådnät. Sändningar och tillhandahållanden via internet görs ofta genom tråd. Med sändningar på annat sätt än genom tråd avses överföringar av elektromagnetiska vågor genom etern, i marknätet eller via satellit (prop. 2017/18:49 s. 164 och prop. 2021/22:59 s. 54–55). Begreppet tråd har samma betydelse i radio- och tv-lagen som i yttrandefrihetsgrundlagen.

En stor del av den programverksamhet som public service-företagen bedriver på internet, t.ex. genom playtjänster och appar är att betrakta som sändningar och tillhandahållanden genom tråd (prop. 2021/22:59 s. 55). Villkor enligt bestämmelsen kan därmed ställas upp för företagets tv-sändningar, beställ-tv och sökbar text-tv på internet. Däremot omfattas inte text eller stillbild på företagets webbplatser av bestämmelsen.

Av *andra stycket*, som utformas enligt *Lagrådets* förslag, framgår vilka villkor som kan ställas upp. En förutsättning för att villkor ska få ställas upp är att motsvarande villkor finns i programföretagets sändningstillstånd. Ett sändningstillstånd får enligt 4 kap. 8 § radio- och tv-lagen

förenas med villkor om opartiskhet och saklighet. Tillståndsvillkor om en skyldighet att sända genmälen får ställas upp enligt 4 kap. 9 § 11. Enligt 4 kap. 10 § får ett sändningstillstånd förenas med förbud mot och villkor för att sända reklam och andra annonser, sponsrade program och program där produktplacering förekommer.

19 § *Ett beslut om villkor enligt 18 § får innehålla endast sådana villkor som programföretaget har godtagit. Det får gälla endast under tiden för programföretagets sändningstillstånd och bara för sändningar och tillhandahållanden av program efter beslutet.*

Paragrafen, som är ny, utformas enligt *Lagrådets* förslag. Den anger förutsättningarna för ett beslut om villkor enligt 18 §. Övervägandena finns i avsnitt 4.2.

Ett beslut om villkor får innehålla endast sådana villkor som programföretaget har godtagit. För villkor som avser sändningar och tillhandahållanden i tråd gäller alltså motsvarande som för sändningar enligt 4 kap. 14 §.

Ett beslut om villkor får inte gälla under längre tid än sändningstillståndet. Denna förutsättning hör samman med kravet i 18 § på att villkor endast får ställas upp om motsvarande villkor finns i programföretagets sändningstillstånd.

Ett beslut om villkor får vidare bara gälla för sändningar och tillhandahållanden av program efter regeringens beslut. Det innebär exempelvis att tv-program som tillhandahållits på en playtjänst före beslutet inte omfattas av villkoren. Det kan dock förekomma att innehåll som varit tillgängligt på en playtjänst under lång tid ändras eller kompletteras på ett sådant sätt att det anses ha tillgängliggjorts på nytt. Programmet ska då omfattas av villkoren.

5 kap.

4 § Uppgifter som förekommit i ett program i en tv-sändning, i beställ-tv eller i sökbar text-tv ska, om programmet inte är reklam, beriktigas när det är befogat om

- programmet sänts på annat sätt än genom tråd, eller
- programmet sänts eller tillhandahållits av ett programföretag vars verksamhet finansieras med public service-avgift enligt lagen (2018:1893) om finansiering av radio och tv i allmänhetens tjänst.

Uppgifter som förekommit i ett program i en tv-sändning eller i sökbar text-tv som sänts genom tråd bör, om programmet inte är reklam, beriktigas när det är befogat.

Paragrafen, som utformas enligt *Lagrådets* förslag, innehåller bestämmelser om skyldighet att beriktiga uppgifter i tv-program. Övervägandena finns i avsnitt 4.3.

Med beriktigande avses rättelse av fakta- och sakuppgifter. Skyldigheten att beriktiga uppgifter som framförts i ett tv-program anknyter till kravet på saklighet.

Första stycket reglerar beriktiganden i tv-sändningar, i beställ-tv och i sökbar text-tv. Den *första strecksatsen* motsvarar bestämmelsens tidigare första stycke och ändringarna är endast språkliga och redaktionella. Skyldigheten i den *andra strecksatsen* är ny och gäller för programföretag

vars verksamhet finansieras med public service-avgift, dvs. för uppgifter som förekommit i public service-företagens tv-program. Skyldigheten att beriktiga uppgifter i program, om programmet inte är reklam, gäller oavsett distributionsform, dvs. oberoende av om programmet sänts eller tillhandahållits genom tråd eller på annat sätt.

I *andra stycket* regleras beriktigande i tv-sändningar och sökbar text-tv som sänds genom tråd av andra än public service-företagen. Ändringarna är endast språkliga och redaktionella.

11 kap.

Villkor för verksamhet som finansieras med public service-avgift

6 § *Regeringen får besluta om villkor för ett programföretags ljudradiosändningar och beställradio genom tråd om verksamheten finansieras med public service-avgift enligt lagen (2018:1893) om finansiering av radio och tv i allmänhetens tjänst.*

Villkoren får ställas upp endast om motsvarande villkor finns i programföretagets sändningstillstånd och får inte avse annat än

- 1. skyldighet att utöva programverksamheten opartiskt och sakligt och med beaktande av att en vidsträckt yttrandefrihet och informationsfrihet ska råda,*
- 2. beriktiganden,*
- 3. gemälen, och*
- 4. förbud mot och villkor för reklam eller andra annonser, sponsring och produktplacering.*

Paragrafen, som är ny, ger regeringen möjlighet att ställa upp villkor för ljudradiosändningar och beställradio genom tråd. Övervägandena finns i avsnitt 4.2 och 4.3.

Enligt *första stycket* får villkor beslutas för ett programföretags ljudradiosändningar och beställradio genom tråd om verksamheten finansieras med public service-avgift enligt lagen (2018:1893) om finansiering av radio och tv i allmänhetens tjänst. De företag som sänder och tillhandahåller radio och som finansieras med public service-avgift är i dag Sveriges Radio AB och Sveriges Utbildningsradio AB.

Ljudradiosändningar och beställradio definieras i 3 kap. 1 § 5 och 11. Sändning genom tråd används i yttrandefrihetsgrundlagen och avser sändningar och tillhandahållanden av program genom en särskilt anordnad ledare. Sändningar och tillhandahållanden av program via internet görs ofta genom tråd. Med sändningar på annat sätt än genom tråd avses överföringar av elektromagnetiska vågor genom eter, i marknätet eller via satellit (prop. 2017/18:49 s. 164 och prop. 2021/22:59 s. 54–55). Begreppet sändning genom tråd har samma betydelse i radio- och tv-lagen som i yttrandefrihetsgrundlagen.

En stor del av den programverksamhet som public service-företagen bedriver på internet, t.ex. genom playtjänster och appar är att betrakta som sändningar och tillhandahållanden genom tråd (prop. 2021/22:59 s. 55). Villkor enligt bestämmelsen kan därmed ställas upp för företagens radiosändningar och beställradio på internet. Däremot omfattas inte text eller stillbild på företagets webbplatser av bestämmelsen.

Av *andra stycket*, som utformas enligt *Lagrådets* förslag framgår vilka villkor som kan ställas upp. En förutsättning för att villkor ska få ställas upp är att motsvarande villkor finns i programföretagets sändnings-

tillstånd. Enligt 11 kap. 3 § radio- och tv-lagen får ett tillstånd att sända annan ljudradio än närradio och kommersiell radio förenas med de villkor som anges i 4 kap. 8, 10 och 11 §§. Ett tillstånd får dessutom förenas med villkor om skyldigheter som anges i 11 kap. 3 § andra stycket radio- och tv-lagen. Tillståndsvillkor om opartiskhet och saklighet får ställas upp enligt 4 kap. 8 § radio- och tv-lagen. Villkor om beriktigande får ställas upp enligt 11 kap. 3 § andra stycket 10. Villkor om en skyldighet att sända genmäle får ställas upp enligt 11 kap. 3 § andra stycket 11. Enligt 4 kap. 10 § får ett sändningstillstånd förenas med förbud mot och villkor för att sända reklam och andra annonser, sponsrade program och program där produktplacering förekommer.

7 § Ett beslut om villkor enligt 6 § får innehålla endast sådana villkor som programföretaget har godtagit. Det får gälla endast under tiden för programföretagets sändningstillstånd och bara för sändningar och tillhandahållanden av program efter beslutet.

Paragrafen, som är ny, utformas enligt *Lagrådets* förslag. Den anger förutsättningarna för ett beslut om villkor enligt 6 §. Övervägandena finns i avsnitt 4.2.

Ett beslut om villkor får innehålla endast sådana villkor som programföretaget har godtagit. För villkor som avser sändningar och tillhandahållanden i tråd gäller alltså motsvarande som för sändningar enligt 11 kap. 5 § andra stycket.

Ett beslut om villkor får inte gälla under längre tid än sändningstillståndet. Denna förutsättning hör samman med kravet i 6 § på att villkor endast får ställas upp om motsvarande villkor finns i programföretagets sändningstillstånd.

Ett beslut om villkor får vidare endast gälla sändningar och tillhandahållanden av program efter regeringens beslut. Det innebär exempelvis att radioprogram som tillhandahållits på en playtjänst före beslutet inte omfattas av villkoren. Det kan dock förekomma att innehåll som varit tillgängligt på en playtjänst under lång tid ändras eller kompletteras på ett sådant sätt att det anses ha tillgängliggjorts på nytt. Programmet ska då omfattas av villkoren.

17 kap.

5 § Den som inte följer de bestämmelser och villkor som anges i denna paragraf får åläggas att betala en särskild avgift. Detta gäller

1. villkor om *reklam*, *andra* annonser, sponsrade program och produktplacering som beslutats med stöd av 4 kap. 10 §, 4 kap. 18 § *andra stycket* 3 och 11 kap. 6 § *andra stycket* 4,

2. bestämmelserna om otillbörligt gynnande av kommersiella intressen enligt 5 kap. 5 § och 14 kap. 2 §,

3. bestämmelserna, när det gäller *andra* annonser än reklam, i 5 kap. 6 §, 8 kap. 6 och 9 §§, 14 kap. 3 § och 15 kap. 3 och 4 §§,

4. bestämmelserna om exklusiva rättigheter i 5 kap. 9 §,

5. bestämmelserna om produktplacering i 6 kap. 1 och 2 §§, 3 § första stycket, 4 § och 9 a kap. 4 och 5 §§,

6. bestämmelserna om sponsring i 7 kap. 1–3 och 4–8 §§, 9 a kap. 6 och 7 §§ och 15 kap. 8–10 §§,

7. bestämmelserna om annonser i 8 kap. 1–5 §§, 7 § andra stycket och 10 §, 9 a kap. 8 och 9 §§ och 15 kap. 1 och 2 §§,

8. bestämmelserna om virtuell annonsering och elektroniska företagsskyltar i 8 kap. 11 och 12 §§, eller

9. bestämmelserna om reklam i 8 kap. 15 §.

Vid prövning av frågan om avgift ska påföras ska rätten särskilt beakta överträdelsens art, varaktighet och omfattning.

Avgiften tillfaller staten.

Paragrafen reglerar sanktionen särskild avgift. Övervägandena finns i avsnitt 4.5.

Ändringen i *första stycket 1* innebär att en särskild avgift kan åläggas även den som inte följer villkor om annonser, sponsrade program och produktplacering som gäller för public service-företagens sändningar och tillhandahållanden av radio och tv genom tråd. Det förtydligas också att bestämmelsen gäller villkor om reklam. Någon ändring i sak är inte avsedd.

Av *andra stycket* framgår att rätten, vid prövning av frågan om en avgift ska påföras, särskilt ska beakta överträdelsens art, varaktighet och omfattning. Ett program som tillhandahålls allmänheten genom beställradio eller beställ-tv kan finnas tillgängligt på exempelvis en playtjänst under lång tid. Ett sådant förhållande kan påverka rättens bedömning av överträdelsens varaktighet.

10 § Granskningsnämnden för radio och tv får besluta att leverantören av medietjänster på lämpligt sätt ska offentliggöra nämndens beslut, när nämnden funnit att någon har brutit mot programrelaterade villkor som beslutats med stöd av 4 kap. 8 eller 9 §, 18 § *andra stycket 1 eller 2*, 11 kap. 3 § eller 6 § *andra stycket 1–3* eller bestämmelserna om beriktigande i 5 kap. 4 § första stycket. Ett sådant beslut får dock inte innebära att offentliggörandet måste ske i leverantörens program.

Beslutet får innefatta ett föreläggande vid vite.

Paragrafen ger en möjlighet för granskningsnämnden för radio och tv att besluta att nämndens beslut ska offentliggöras. Övervägandena finns i avsnitt 4.5.

Ändringen innebär att granskningsnämnden får besluta om offentliggörande av nämndens beslut, när nämnden funnit att någon brutit mot de villkor om opartiskhet, saklighet, genmäle och beriktigande som gäller för public service-företagens sändningar och tillhandahållanden av ljudradio och tv genom tråd. Nämnden får även besluta om offentliggörande om nämnden finner att kravet på beriktigande i 5 kap. 4 § första stycket som gäller för uppgifter i public service-företagens tv-program har överträtts.

I kravet på att nämndens beslut ska offentliggöras på lämpligt sätt ligger bland annat att offentliggörandet ska ske på ett sådant sätt att dess spridning står i rimlig proportion till den spridning som den felaktiga uppgiften hade (prop. 1995/96:160 s. 191).

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2023.

2. För sändningar och tillhandahållanden av program i en tv-sändning, i beställ-tv eller i sökbar text-tv före ikraftträdandet gäller 5 kap. 4 § i den äldre lydelsen.

I bestämmelsen anges när lagen ska träda i kraft och vilka övergångsbestämmelser som ska finnas. Övervägandena finns i avsnitt 6.

Av *punkt 1* framgår att lagen träder i kraft den 1 juli 2023.

I *punkt 2*, som utformas enligt Lagrådets förslag, finns en övergångsbestämmelse som innebär att äldre bestämmelser ska gälla för sändningar och tillhandahållanden av program i tv-sändning, i beställ-tv eller i sökbar text-tv som gjorts före ikraftträdandet. Det innebär att det inte finns något krav på beriktigande för program i beställ-tv som tillhandahållits före den 1 juli 2023, eftersom 5 kap. 4 § i den äldre lydelsen inte omfattar beställ-tv. För ljudsändningar och beställradio genom tråd behövs ingen övergångsbestämmelse eftersom villkor om beriktigande ställs upp i beslut där villkoren gäller för sändningar och tillhandahållanden av program efter beslutet.

Sammanfattning av betänkandet Innehållsvillkor för public service på internet – och ordningen för beslut vid förhandsprövning (SOU 2022:5)

Uppdraget för Utredningen om innehållsvillkor på internet för public service har varit att föreslå hur villkor för public service-innehåll på internet kan ställas upp och se över möjligheterna att ändra befintlig ordning för beslut vid förhandsprövning av nya tjänster hos public service-företagen. Utredningen redovisar i betänkandet sina förslag och bedömningar i dessa frågor.

Utredningens förslag avser i huvudsak ändringar i radio- och tv-lagen.

Utredningens uppdrag och arbete

Utredningens uppdrag har varit att med utgångspunkt i de ändringar i yttrandefrihetsgrundlagen som föreslås av 2018 års tryck- och yttrandefrihetskommitté föreslå hur villkor för public service-innehåll på internet kan ställas upp och bedöma vilka av de nuvarande innehållsvillkor som gäller för public service-företagens sändningar i marknätet som är lämpliga att ställa upp för deras verksamhet på internet under den resterande delen av tillståndsperioden. I uppdraget har ingått att analysera om granskning i efterhand av public service-innehåll på internet utifrån de nya innehållsvillkoren kräver ändringar i uppdraget till granskningsnämnden för radio och tv (granskningsnämnden), överväga behovet av sanktioner vid överträdelse av innehållsvillkor och bedöma i vilken omfattning innehåll på internet bör omfattas av granskningsnämndens årliga uppföljning av public service-uppdraget under innevarande tillståndsperiod. Utredningen har även haft i uppdrag att analysera förutsättningarna för att under nuvarande tillståndsperiod ställa upp innehållsvillkor för verksamhet som inte omfattas av radio- och tv-lagen (2010:696) liksom att analysera hur en övergång till ett mer teknikneutralt public service-uppdrag kan ske från och med den 1 januari 2026.

Utredningen har också haft i uppdrag att analysera om nuvarande ordning för beslut vid förhandsprövning är motiverad och analysera möjligheterna att ändra den befintliga ordningen.

Utredningsarbetet har bedrivits på sedvanligt sätt och i nära samarbete med en expert- och sakkunniggrupp. Utredningens ordförande och sekreterare har haft möten eller varit i kontakt med olika myndigheter, medie-företag och intresseorganisationer.

Bakgrund

Yttrandefrihetsgrundlagen är tillämplig på sändningar av program som är riktade till allmänheten och avsedda att tas emot med tekniska hjälpmedel. Grundlagen är också tillämplig på tillhandahållanden ur databaser, som beställradio och beställ-tv, om vissa förutsättningar är uppfyllda. För sändningar genom tråd råder, utom där grundlagen särskilt anger,

etableringsfrihet. Rätten att sända program på annat sätt än genom tråd får regleras genom lag som innehåller föreskrifter om tillstånd och villkor för att sända. Granskningsnämnden får enligt yttrandefrihetsgrundlagen enbart granska om program som sänts på annat sätt än genom tråd står i överensstämmelse med de föreskrifter eller andra villkor som gäller för sändningarna.

För att sända ljudradio, tv och sökbar text-tv i marknätet krävs tillstånd. Regeringen meddelar sändningstillstånd för radio och tv i allmänhetens tjänst. Sändningstillstånden får innehålla de villkor som anges i radio- och tv-lagen. Det kan vara villkor av mer teknisk natur eller villkor som gäller för innehållet i program. Sådana programrelaterade villkor får bara ställas upp om programföretaget godtar villkoren. För sändningar och tillhandahållanden genom tråd krävs inget tillstånd. Villkor som ställs upp i ett sändningstillstånd gäller därför inte.

I propositionen Ett ändamålsenligt skydd för tryck- och yttrandefriheten (prop. 2021/22:59) föreslås att yttrandefrihetsgrundlagen ändras för att möjliggöra villkor för och granskning av public service-företagens programverksamhet på internet. Förslaget innebär att villkor för att sända program ska få ställas upp för verksamhet som bedrivs med ett uppdrag att sända ljudradio eller tv i allmänhetens tjänst, under förutsättning att uppdraget finansieras med allmänna medel. Även begränsningen av granskningsnämndens möjligheter att granska program som sänts genom tråd föreslås tas bort. Genom att yttrandefrihetsgrundlagens bestämmelser om program kan gälla för tillhandahållanden ur en databas omfattas även exempelvis beställradio och beställ-tv som tillhandahålls av public service-företagen av förslagen.

Konsumtionen av traditionella linjära sändningar av tv och ljudradio minskar. Tittande och lyssnande förflyttas mot en konsumtion på begäran, främst via internet. Det gäller även för public service. Public service kärnverksamhet har också utökats till att innefatta produktion och tillhandahållande av ljudradio- och tv-program till allmänheten på företagens egna plattformar som finns på fritt tillgängliga och öppna delar av internet. Distribution av innehåll via internet anses typiskt sett ske genom tråd.

Villkor för public service-företagens innehåll på internet

Public service finansieras med allmänna medel. Det är centralt för dess legitimitet att hela verksamheten kan regleras på ett adekvat sätt. Behovet av en enhetlig reglering ökar i takt med att användarna i allt större utsträckning tar del av innehållet via internet.

Utredningen föreslår att regeringen ska få besluta att programrelaterade villkor som anges i radio- och tv-lagen ska gälla för sändningar av ljudradio, tv och sökbar text-tv samt tillhandahållanden av beställradio och beställ-tv där verksamheten finansieras med public service-avgift. En förutsättning är att motsvarande villkor finns i ett gällande sändningstillstånd för ljudradio eller tv. Villkor får bara ställas upp för den tid sändningstillståndet gäller. Beslutet får inte innehålla andra programrelaterade villkor än dem som programföretagen har godtagit.

Villkoren om opartiskhet och saklighet, genmäle, förbud mot och villkor för reklam och andra annonser, sponsrade program och produktplacering bedöms som lämpliga att ställa upp under den återstående delen av tillståndspanoriden, dvs. fram till 2026.

Av historiska skäl regleras beriktigande av uppgifter i program på olika sätt för ljudradio och tv. Utredningen föreslår att det i radio- och tv-lagen införs ett krav på beriktigande av uppgifter som förekommit i ett tv-program i en sändning eller i ett tillhandahållande genom tråd där verksamheten finansieras med public service-avgift. Villkor om beriktigande av uppgifter som förekommit i ett program i ljudradio eller beställradio genom tråd bör kunna ställas upp i beslut av regeringen där verksamheten finansieras med public service-avgift.

En möjlighet att i efterhand granska om program uppfyller de villkor som ställs upp bidrar till att upprätthålla allmänhetens förtroende för public service och därmed verksamhetens legitimitet. Utredningen gör bedömningen att det inte krävs någon ändring av granskningsnämndens uppdrag för att nämnden i efterhand ska kunna granska om public service-innehåll på internet uppfyller de programrelaterade villkor som ställts upp enligt bestämmelser i radio- och tv-lagen. Utredningen föreslår dock att förordningen (2020:879) med instruktion för Myndigheten för press, radio och tv ändras på så sätt att en anmälan till granskningsnämnden som avser ett program som tillhandahållits i beställradio eller beställ-tv och där villkor gäller enligt beslut från regeringen ska göras inom tre månader från att tillhandahållandet inletts.

Vid överträdelser av innehållsvillkor för verksamhet på internet bör granskningsnämnden kunna besluta om sanktioner i form av offentliggörande och särskild avgift. Utredningen gör bedömningen att de villkor som föreslås gälla för sändningar och tillhandahållanden på internet även bör omfattas av granskningsnämndens årliga uppföljning av public service-uppdraget under innevarande tillståndspanoriden.

Utredningen analyserar också hur en övergång till ett mer teknik neutralt public service-uppdrag kan göras från och med den 1 januari 2026. Utredningen anser att det finns vissa grundläggande principer som bör upprätthållas även i ett mer teknik neutralt uppdrag. Det gäller verksamhetens legitimitet och relevans, public service oberoende, att det finns ett tydligt formulerat uppdrag för en viss tid och att uppdraget utvärderas och redovisas regelbundet. Bestämmelser om innehåll bör gälla för alla publiceringar och distributionssätt. Finansieringen av verksamheten bör inte knytas till att ett tillstånd finns för verksamheten.

Utredningen konstaterar att det finns flera alternativ för en mer teknik neutral reglering men att bestämmelser i lag som kombineras med annat styrdokument, dock ej avtal, är en lämplig lösning. Utredningen anser att en särskild lag om public service har många fördelar. En särskild lag om public service ger en möjlighet att samla bestämmelser om innehållsvillkor som gäller oavsett hur program distribueras eller om program innehåller ljud, rörlig bild, bild eller text. I en sådan lag kan också allmänna principer och målbestämmelser för verksamheten och dess oberoende anges.

Utredningen föreslår att förslagen om villkor för public service-företagens innehåll på internet träder i kraft den 1 juli 2023. Villkor ska då gälla från tiden för regeringens beslut eller från den senare tidpunkt som regeringen bestämmer. Den föreslagna bestämmelsen om beriktigande för

Ordningen för beslut vid förhandsprövning

Radio och tv i allmänhetens tjänst kan finansieras på olika sätt. Finansieringen är normalt ett statligt stöd i EU-rättslig mening. Som en följd av EU:s regler om statsstöd har Sverige sedan 2010 ett system med förhandsprövning. Någon förhandsprövning har sedan systemet infördes inte genomförts. Sveriges Radio AB, Sveriges Television AB och Sveriges Utbildningsradio AB ska anmäla nya tjänster av större betydelse och väsentliga ändringar i befintliga tjänster inom ramen för den kompletterande verksamheten som företagen vill lansera för godkännande av regeringen. Anmälan kan även göras av andra än public service-företagen. Myndigheten för press, radio och tv handlägger ärenden om förhandsprövning. Myndigheten ska vid en förhandsprövning bedöma om och i vilken omfattning en anmäld tjänst bidrar till att berört public service-företag uppfyller sitt uppdrag i allmänhetens tjänst (tjänstens allmänna värde) och vilken marknadspåverkan en tjänst har. Myndighetens bedömning ska vägas samman i ett yttrande till regeringen. Regeringen fattar det slutliga beslutet om en tjänst ska godkännas eller inte.

Utredningen har analyserat alternativ till att regeringen fattar beslut och konstaterar att om regeringen inte längre ska fatta det slutliga beslutet bör Myndigheten för press, radio och tv få uppgiften att fatta beslut. Utredningen har analyserat de komponenter för public service oberoende som finns och kommer fram till att det som talar för att regeringen även i fortsättningen fattar det slutliga beslutet är att regeringen, efter beslut av riksdagen, beslutar om styrdokument för verksamheten och därigenom utformar uppdraget. Samtidigt kan det förhållande att regeringen fattar beslut vid en förhandsprövning riskera att uppfattas som politisk styrning under en tillståndsperiod. Att ändra ordningen för beslutet är enligt utredningen ytterligare en komponent för att värna public service-företagens oberoende vilket bör leda till en minskad risk för att beslutet uppfattas som politisk styrning. Utredningen föreslår därför att Myndigheten för press, radio och tv ska fatta beslutet vid en förhandsprövning. Ett beslut av myndigheten bör kunna överklagas.

Förslagen om ändring av ordningen för förhandsprövningen bör träda i kraft den 1 januari 2023. Det finns inget behov av övergångsbestämmelser.

Konsekvenser av förslagen

Public service-företagen anger att de redan i dag tillämpar villkoren för all verksamhet. Att villkor om saklighet och opartiskhet, genmåle samt beriktigande (för ljudradio) ställs upp för public service sändningar och tillhandahållanden genom tråd bedöms inte medföra några nämnvärda praktiska konsekvenser för public service. Inte heller en generell bestämmelse om beriktigande av uppgifter i tv-program bör medföra någon praktisk konsekvens. Villkor om förbud mot och villkor för reklam, spons-

ring och produktplacering skulle eventuellt kunna få en viss effekt för SVT:s möjligheter att sända sponsrade program. Utredningen bedömer dock att dessa konsekvenser kan hanteras i verksamheten under den pågående tillståndsperioden.

Att villkor ställs upp, liksom en bestämmelse om beriktigande för tv-program riktad mot sändningar och tillhandahållanden från public service, bedöms inte innebära några konsekvenser för andra företag.

Allmänhetens möjlighet att anmäla program och granskningsnämndens möjlighet att pröva program som sänts eller tillhandahållits genom tråd kan bidra till att upprätthålla ett högt förtroende för public service men bör inte medföra några andra effekter för public service-företagen under den återstående delen av tillståndsperioden.

Förslagen om innehållsvillkor på internet för public service bedöms inte medföra något behov av ökade resurser för Myndigheten för press, radio och tv eller domstolar.

Ändras ordningen för beslut vid förhandsprövning bör Myndigheten för press, radio och tv:s beslut kunna överklagas. För public service-företagen kan det innebära en osäkerhet om finansieringen av tjänsten under den tid en prövning pågår och påverka verksamheten. En ändrad ordning för beslut innebär inte några ändringar i möjligheten för andra företag att anmäla en tjänst för prövning. En aktör, som bedöms ha talerätt, får dock möjlighet till domstolsprövning av myndighetens beslut.

Förslag till lag om ändring i radio- och tv-lagen (2010:696)

Härigenom föreskrivs följande i fråga om radio- och tv-lagen (2010:696)

dels att 5 kap. 4 §, 17 kap. 5 och 10 §§ ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas 2 nya paragrafer, 4 kap. 11 a §, och 11 kap. 3 a § av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 kap.

11 a §

Regeringen får besluta att sändningar av tv och sökbar text-tv samt tillhandahållanden av beställ-tv genom tråd där verksamheten finansieras med public service-avgift enligt lagen (2018:1893) om finansiering av radio och tv i allmänhetens tjänst ska följa villkor om skyldighet att

1. utöva programverksamheten opartiskt och sakligt med beaktande av att en vidsträckt yttrandefrihet och informationsfrihet ska råda i tv och beställ-tv, och

2. sända eller tillhandahålla genmäle.

För sändningar och tillhandahållanden enligt första stycket får regeringen även besluta om förbud mot och villkor för

1. reklam eller andra annonser,

2. sponsrade program även i andra fall än som anges i 7 kap. 1–3 §§, och

3. program där produktplacering förekommer.

Villkor enligt första och andra stycket får endast ställas upp under förutsättning att motsvarande villkor finns i ett gällande sändningstillstånd som meddelats av regeringen enligt 4 kap. 3 § och för den tid sändningstillståndet gäller.

Ett beslut får inte innehålla andra programrelaterade villkor

5 kap.

4 §

Uppgifter som förekommit i ett program i tv-sändning eller i sökbar text-tv som inte är reklam och som sänts på något annat sätt än genom tråd, ska beriktigas när det är befogat.

Även uppgifter som har förekommit i ett program i tv-sändning och i sökbar text-tv som inte är reklam och som sänts genom tråd bör beriktigas när det är befogat.

Första stycket gäller även för uppgifter som förekommit i ett program som sänts eller tillhandahållits genom tråd och som inte är reklam där verksamheten finansieras med public service-avgift enligt lagen (2018:1893) om finansiering av radio och tv i allmänhetens tjänst.

Utöver vad som anges i första och andra stycket bör uppgifter som har förekommit i ett program i tv-sändning eller i sökbar text-tv, som inte är reklam och som sänts genom tråd, beriktigas när det är befogat.

11 kap.

3 a §

Regeringen får besluta att sändningar av ljudradio och tillhandahållanden av beställradio genom tråd där verksamheten finansieras med public service-avgift enligt lagen (2018:1893) om finansiering av radio och tv i allmänhetens tjänst ska följa villkor om skyldighet att

1. utöva programverksamheten opartiskt och sakligt med beaktande av att en vidsträckt yttrandefrihet och informationsfrihet ska råda i ljudradio och beställradio,

2. beriktiga uppgifter som förekommit i program när det är befogat, och

3. sända eller tillhandahålla gemänt.

För sändningar och tillhandahållanden enligt första stycket får regeringen även besluta om förbud mot och villkor för

1. reklam eller andra annonser, och

2. sponsrade program även i andra fall än som anges i 15 kap. 8–9 b §§.

Villkor enligt första och andra stycket får endast ställas upp under förutsättning att motsvarande villkor finns i ett gällande sändningstillstånd som meddelats av regeringen enligt 11 kap. 1 § och för den tid sändningstillståndet gäller.

Ett beslut får inte innehålla andra programrelaterade villkor än dem som programföretaget har godtagit.

17 kap.

5 §¹

Den som inte följer de bestämmelser och villkor som anges i denna paragraf får åläggas att betala en särskild avgift. Detta gäller

1. villkor om annonser, sponsrade program och produktplacering som beslutats med stöd av 4 kap. 10 §,

1. villkor om annonser, sponsrade program och produktplacering som beslutats med stöd av 4 kap. 10 §, 4 kap. 11 a § andra stycket och 11 kap. 3 a § andra stycket,

2. bestämmelserna om otillbörligt gynnande av kommersiella intressen enligt 5 kap. 5 § och 14 kap. 2 §,

3. bestämmelserna, när det gäller andra annonser än reklam, i 5 kap. 6 §, 8 kap. 6 och 9 §§, 14 kap. 3 § och 15 kap. 3 och 4 §§,

4. bestämmelserna om exklusiva rättigheter i 5 kap. 9 §,

5. bestämmelserna om produktplacering i 6 kap. 1 och 2 §§, 3 § första stycket, 4 § och 9 a kap. 4 och 5 §§,

6. bestämmelserna om sponsring i 7 kap. 1–3 och 4–8 §§, 9 a kap. 6 och 7 §§ och 15 kap. 8–10 §§,

7. bestämmelserna om annonser i 8 kap. 1–5 §§, 7 § andra stycket och 10 §, 9 a kap. 8 och 9 §§ och 15 kap. 1 och 2 §§,

8. bestämmelserna om virtuell annonsering och elektroniska företagsskyltar i 8 kap. 11 och 12 §§, eller

9. bestämmelserna om reklam i 8 kap. 15 §.

Vid prövning av frågan om avgift ska påföras ska rätten särskilt beakta överträdelsens art, varaktighet och omfattning.

¹ Senaste lydelse 2020:875.

Granskningsnämnden för radio och tv får besluta att leverantören av medietjänster på lämpligt sätt ska offentliggöra nämndens beslut, när nämnden funnit att någon har brutit mot program-relaterade villkor som beslutats med stöd av 4 kap. 8 och 9 §§, 11 kap. 3 § eller bestämmelsen om beriktigande i 5 kap. 4 § första stycket. Ett sådant beslut får dock inte innebära att offentliggörandet måste ske i leverantörens program.

Granskningsnämnden för radio och tv får besluta att leverantören av medietjänster på lämpligt sätt ska offentliggöra nämndens beslut, när nämnden funnit att någon har brutit mot program-relaterade villkor som beslutats med stöd av 4 kap. 8, 9 och 11 a §§, 11 kap. 3 och 3 a §§ eller bestämmelsen om beriktigande i 5 kap. 4 § första eller andra stycket. Ett sådant beslut får dock inte innebära att offentliggörandet måste ske i leverantörens program.

Beslutet får innefatta ett föreläggande vid vite.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2023.
 2. De villkor som ska gälla enligt beslut med stöd av 4 kap. 11 a § och 11 kap. 3 a § tillämpas på sändningar och tillhandahållanden som gjorts från tidpunkten för beslutet eller den senare tidpunkt som anges i beslutet.
 3. I fråga om beriktigande tillämpas äldre bestämmelser för sändningar och tillhandahållanden som gjorts före ikraftträdandet.

Remissvar har lämnats av Barnombudsmannen, Discovery Networks Sweden (nu Warner Bros. Discovery), Funktionsrätt Sverige, Förvaltningsrätten i Stockholm, Förvaltningsstiftelsen för Sveriges Radio AB, Sveriges Television AB och Sveriges Utbildningsradio AB, Göteborgs universitet (Institutionen för journalistik, medier och kommunikation, Nordicom), Justitiekanslern, Kammarrätten i Stockholm, Konkurrensverket, Lunds universitet (Juridiska institutionen), Mittuniversitetet (Institutionen för medie- och kommunikationsvetenskap), Myndigheten för delaktighet, Myndigheten för press, radio och tv, Myndigheten för psykologiskt försvar, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, Myndigheten för tillgängliga medier, Post- och telestyrelsen, Statens medieråd, Statskontoret, Stockholms universitet (Områdesnämnden för humanvetenskap), Svenska Journalistförbundet, Sveriges Radio AB, Sveriges Television AB, Sveriges Utbildningsradio AB, Södertörns högskola, Tidningsutgivarna (TU), TV4 Media AB och Upphandlingsmyndigheten.

Synpunkter har också kommit in från Viaplay Group Radio.

Följande instanser har uppgett att de avstår från att yttra sig eller inte kommit in med något yttrande. Axess Publishing AB, Bauer Media Group, C More Entertainment, Företagarna, Google Sverige AB, Gratistidningarnas Förening, Internetstiftelsen, TechSverige, Kungliga Tekniska högskolan (avdelningen för medieteknik och interaktionsdesign, Läromedelsföretagen, Medieombudsmannen, Modern Times MTG Group AB, Nordic Entertainment Group AB, NRJ Sweden AB, Publicistklubben, Riksdagens ombudsmän (JO), Riksrevisionen, Regelrådet, Schibstedt Sverige AB, SOS Alarm Sverige AB, Stampen Lokala Medier AB, Svenskt Näringsliv, Sveriges tidskrifter, Teracom AB och Utgivarna.

Lagrådsremissens lagförslag

Förslag till lag om ändring i radio- och tv-lagen (2010:696)

Härigenom föreskrivs i fråga om radio- och tv-lagen (2010:696)

dels att 5 kap. 4 § och 17 kap. 5 och 10 §§ ska ha följande lydelse,

dels att rubriken till 4 kap. ska lyda "Krav på tillstånd och villkor",

dels att rubriken till 11 kap. ska lyda "Tillstånd och villkor för annan ljudradio än närradio och kommersiell radio",

dels att det ska införas fyra nya paragrafer, 4 kap. 18 och 19 §§ och 11 kap. 6 och 7 §§, och närmast före 4 kap. 18 § och 11 kap. 6 § nya rubriker av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 kap.

Villkor för verksamhet som finansieras med public service-avgift

18 §

Regeringen får besluta om villkor för ett programföretags tv-sändningar, beställ-tv och sökbar text-tv genom tråd om verksamheten finansieras med public service-avgift enligt lagen (2018:1893) om finansiering av radio och tv i allmänhetens tjänst.

Villkoren får endast ställas upp om motsvarande villkor finns i programföretagets sändningstillstånd och får avse

1. skyldighet att utöva programverksamheten opartiskt och sakligt och med beaktande av att en vidsträckt yttrandefrihet och informationsfrihet ska råda,

2. genmälen, och

3. förbud mot och villkor för reklam eller andra annonser, sponsring och produktplacering.

19 §

Ett beslut om villkor enligt 18 § får endast

1. innehålla sådana villkor som programföretaget har godtagit,

2. gälla under tillståndstiden för programföretagets sändningstillstånd, och

3. gälla för sändningar och tillhandahållanden av program som gjorts efter beslutet.

5 kap.

4 §

Uppgifter som förekommit i ett program i tv-sändning eller i sökbar text-tv som inte är reklam och som sänts på något annat sätt än genom tråd, ska beriktigas när det är befogat.

Även uppgifter som har förekommit i ett program i tv-sändning och i sökbar text-tv som inte är reklam och som sänts genom tråd bör beriktigas när det är befogat.

Uppgifter som förekommit i ett program, som inte är reklam, i en tv-sändning, i beställ-tv eller i sökbar text-tv ska beriktigas när det är befogat om

– programmet sänts på annat sätt än genom tråd, eller

– programmet sänts eller tillhandahållits av ett programföretag vars verksamhet finansieras med public service-avgift enligt lagen (2018:1893) om finansiering av radio och tv i allmänhetens tjänst.

Uppgifter som förekommit i ett program, som inte är reklam, i en tv-sändning eller i sökbar text-tv som sänts genom tråd bör beriktigas när det är befogat.

11 kap.

Villkor för verksamhet som finansieras med public service-avgift

6 §

Regeringen får besluta om villkor för ett programföretags ljudradio-sändningar och beställradio genom tråd om verksamheten finansieras med public service-avgift enligt lagen (2018:1893) om finansiering av radio och tv i allmänhetens tjänst.

Villkoren får endast ställas upp om motsvarande villkor finns i programföretagets sändningstillstånd och får avse

1. skyldighet att utöva programverksamheten opartiskt och sakligt och med beaktande av att en vid-

sträckt yttrandefrihet och informationsfrihet ska råda,
2. beriktiganden,
3. genmälen, och
4. förbud mot och villkor för reklam eller andra annonser, sponsring och produktplacering.

7 §

Ett beslut om villkor enligt 6 § får endast

1. innehålla sådana villkor som programföretaget har godtagit,

2. gälla under tillståndstiden för programföretagets sändningstillstånd, och

3. gälla för sändningar och tillhandahållanden av program som gjorts efter beslutet.

17 kap.

5 §¹

Den som inte följer de bestämmelser och villkor som anges i denna paragraf får åläggas att betala en särskild avgift. Detta gäller

1. villkor om annonser, sponsrade program och produktplacering som beslutats med stöd av 4 kap. 10 §,

1. villkor om annonser, sponsrade program och produktplacering som beslutats med stöd av 4 kap. 10 §, 4 kap. 18 § andra stycket 3 och 11 kap. 6 § andra stycket 4,

2. bestämmelserna om otillbörligt gynnande av kommersiella intressen enligt 5 kap. 5 § och 14 kap. 2 §,

3. bestämmelserna, när det gäller andra annonser än reklam, i 5 kap. 6 §, 8 kap. 6 och 9 §§, 14 kap. 3 § och 15 kap. 3 och 4 §§,

4. bestämmelserna om exklusiva rättigheter i 5 kap. 9 §,

5. bestämmelserna om produktplacering i 6 kap. 1 och 2 §§, 3 § första stycket, 4 § och 9 a kap. 4 och 5 §§,

6. bestämmelserna om sponsring i 7 kap. 1–3 och 4–8 §§, 9 a kap. 6 och 7 §§ och 15 kap. 8–10 §§,

7. bestämmelserna om annonser i 8 kap. 1–5 §§, 7 § andra stycket och 10 §, 9 a kap. 8 och 9 §§ och 15 kap. 1 och 2 §§,

8. bestämmelserna om virtuell annonsering och elektroniska företagsskyltar i 8 kap. 11 och 12 §§, eller

9. bestämmelserna om reklam i 8 kap. 15 §.

Vid prövning av frågan om avgift ska påföras ska rätten särskilt beakta överträdelsens art, varaktighet och omfattning.

Avgiften tillfaller staten.

10 §

Granskningsnämnden för radio och tv får besluta att leverantören av medietjänster på lämpligt sätt ska offentliggöra nämndens beslut, när nämnden funnit att någon har brutit mot programrelaterade villkor som beslutats med stöd av 4 kap. 8 och 9 §§, 11 kap. 3 § eller bestämmelsen om beriktigande i 5 kap. 4 § första stycket. Ett sådant beslut får dock inte innebära att offentliggörandet måste ske i leverantörens program.

Granskningsnämnden för radio och tv får besluta att leverantören av medietjänster på lämpligt sätt ska offentliggöra nämndens beslut, när nämnden funnit att någon har brutit mot programrelaterade villkor som beslutats med stöd av 4 kap. 8 eller 9 §, 18 § andra stycket 1 eller 2, 11 kap. 3 § eller 6 § andra stycket 1–3 eller bestämmelserna om beriktigande i 5 kap. 4 § första stycket. Ett sådant beslut får dock inte innebära att offentliggörandet måste ske i leverantörens program.

Beslutet får innefatta ett föreläggande vid vite.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2023.
 2. För sändningar och tillhandahållanden av program i en tv-sändning, i beställ-tv eller i sökbar text-tv som gjorts före ikraftträdandet gäller 5 kap. 4 § i den äldre lydelsen.

Lagrådets yttrande

Utdrag ur protokoll vid sammanträde 2023-02-09

Närvarande: F.d. justitierådet Martin Borgeke samt justitieråden Leif Gäverth och Eric M. Runesson

Innehållsvillkor för public service på internet

Enligt en lagrådsremiss den 26 januari 2023 har regeringen (Kulturdepartementet) beslutat inhämta Lagrådets yttrande över förslag till lag om ändring i radio- och tv-lagen (2010:696).

Förslaget har inför Lagrådet föredragits av ämnessakkunniga Kerstin Morast.

Förslaget föranleder följande yttrande.

Förslagen i remissen

I lagrådsremissen föreslås att radio- och tv-lagen ändras så att regeringen får möjlighet att besluta om villkor för public service-företagens sändningar och tillhandahållanden av ljudradio- och tv-program genom vad som benämns som ”tråd”. Det betyder att villkor kan ställas för radio- och tv-program som sänds eller tillhandahålls av Sveriges Radio AB, Sveriges Television AB och Sveriges Utbildningsradio AB på internet. Villkoren föreslås få avse opartiskhet och saklighet, genmälen, beriktiganden samt reklam, andra annonser, sponsring och produktplacering. En förutsättning för att villkoren ska få ställas upp är att motsvarande villkor finns i företagets sändningstillstånd. Villkoren får inte gälla under längre tid än sändningstillståndet. Beslutet om villkor får vidare inte innehålla några andra villkor än dem som public service-företaget har godtagit.

Granskningsnämnden för radio och tv föreslås få granska om public service-företagen följer de villkor som ställts upp, och ska även kunna vidta vissa åtgärder om villkoren inte följs. Överträds villkor om annonser, sponsrade program och produktplacering föreslås allmän förvaltningsdomstol, efter ansökan av granskningsnämnden, kunna besluta om en särskild avgift.

Regler som motsvarar dem som nu föreslås finns redan beträffande program m.m. som sänds på annat sätt än genom tråd, dvs. som sänds i marknätet. Att regler saknas för sändningar genom tråd hänger samman med att det tidigare har saknats möjlighet enligt yttrandefrihetsgrundlagen att besluta om sådana villkor som kan finnas för sändningar i marknätet. Genom en ändring i 3 kap. 2 § yttrandefrihetsgrundlagen, som trätt i kraft den 1 januari 2023, har det gjorts möjligt att reglera public service-företagens sändningar genom tråd på ett sätt som motsvarar det som gäller för sändningar genom marknätet (jfr prop. 2021/22:59).

Allmänt

Lagrådet konstaterar att begreppen ”sändning genom tråd” (med vilket avses att sändningen sker genom en särskild ledare och till en specifik mottagare) respektive ”sänds i marknätet” (med vilket avses att sändningen sker med elektromagnetiska vågor som i princip var och en kan ta del av) torde behöva en lite närmare beskrivning och exemplifiering i allmänmotiveringen. Även vissa andra uttryck som avser olika slag av tillhandahållande av radio- och tv-tjänster, som ”beställ-tv”, skulle kunna förtydligas något för att göra lagstiftningsprodukten mer lättbegriplig.

I lagrådsremissen anges på ett par ställen (4 kap. 18 § andra stycket 3 och 11 kap. 6 § andra stycket 4) att villkor får ställas upp avseende förbud mot och villkor för ”reklam eller andra annonser...”. Lagrådet konstaterar att begreppet ”annonser” definieras i 3 kap. 10 § 1 som ”reklam och andra meddelanden...”. Reklam, som alltså ingår i det större begreppet annonser, definieras i sin tur i 3 kap. 10 § 17.

I 4 kap. 10 § 1 finns emellertid formuleringen ”reklam eller andra annonser”. Liknande formuleringar används även i rubrikerna till 8 och 15 kap.

Detta inkonsekventa sätt att använda begreppen ”annonser” och ”reklam” är olyckligt. I de nu föreslagna paragraferna finns det enligt Lagrådet anledning att överväga om inte formuleringen ”reklam eller andra” skulle kunna utgå och det i stället skulle anges endast ”förbud mot och villkor för annonser, sponsring och produktplacering”.

Lagförslagen

4 kap. 18 § andra stycket

Lagrådet föreslår bl.a. en något annorlunda ordföljd.

Villkoren får ställas upp endast om motsvarande villkor finns i programföretagets sändningstillstånd och får inte avse annat än ...

4 kap. 19 §

Lagrådet föreslår dels en något annorlunda ordföljd, dels att punktlistan utgår. Lagtexten skulle då kunna formuleras på följande sätt.

Ett beslut om villkor enligt 18 § får innehålla endast sådana villkor som programföretaget har godtagit. Det får gälla endast under tiden för programföretagets sändningstillstånd och bara för sändningar och tillhandahållanden av program efter beslutet.

5 kap. 4 §

Paragrafens båda stycken är lite otympligt utformade och kan innehålla ett syftningsfel. Lagrådet föreslår följande lydelse av styckena.

Uppgifter som förekommit i ett program i en tv-sändning, i beställ-tv eller i sökbar text-tv ska, om programmet inte är reklam, beriktigas när det är befogat om...

Uppgifter som förekommit i ett program i en tv-sändning eller i sökbar text-tv som sänts genom tråd bör, om programmet inte är reklam, beriktigas när det är befogat.

11 kap. 6 §

Jfr Lagrådets förslag vid 4 kap. 18 § andra stycket.

11 kap. 7 §

Jfr Lagrådets förslag vid 4 kap. 19 §.

17 kap. 5 § 1 p.

I samband med föredragningen inför Lagrådet har det framkommit att man från regeringens sida vill föreslå att lagtexten i p. 1 ska lyda: ”villkor om reklam, andra annonser, sponsrade program och produktplacering som beslutas ...”.

Lagrådet får hänvisa till vad som har anförts under rubriken Allmänt.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

I punkt 2 bör, mot bakgrund av ändringsförslaget i 4 kap. 19 §, orden ”som gjorts” strykas.

Kulturdepartementet

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 16 mars 2023

Närvarande: statsminister Kristersson, ordförande, och statsråden Busch, Svantesson, Ankarberg Johansson, Edholm, J Pehrson, Waltersson Grönvall, Jonson, Strömmer, Forssmed, Tenje, Forssell, Slottner, M Persson, Wykman, Malmer Stenergard, Kullgren, Liljestrand, Brandberg, Bohlin, Carlson

Föredragande: statsrådet Liljestrand

Regeringen beslutar proposition Innehållsvillkor för public service på internet